

עש"ו

עמ"ו

בינ"ו

קונטרס

תיקון הברית

מספר גנזי המלך

למורנו ורבנו הגאון הגדול

רבי יעקב אביחצירא זיע"א

הוצאה מיוחדת לימי שובבי"ם
ימים המיוחדים לתיקון הברית

יצא לאור ע"י המשתדל
שמעון בהגר"י אביחצירא

הוצאת מוסדות "נר יצחק"
ע"ש כ"ק האדמו"ר רבי יצחק אביחצירא זיע"א
ת.ד. 43183 ירושלים
מל' 02-6536015 פקס 02-6536671

לחלוקה חינם

פתח דבר

הרנו להביא לפני הלומד והמעין את הקונטרס היקר והחשוב "תיקון הברית" למורנו ורבנו הרב הקדוש המלוב"ן רבנו יעקב אביחצירא זצוק"ל חיע"א, והוא חלק אחד מתוך ספרו הנורא "גנזי המלך" שכבר יצא לאור ע"י שיכתינו.

עצה טובה קמשמע לן להגות בקונטרס היקר הזה, מעט הכמות ורכ האיכות והתועלת לתיקון עוון פגם הברית, וכפרט כימי השוכבי"ם (ר"ת שמות, וארא, בא, כשלח, יתרו, משפטים) אשר אזהרה יקרה שמענו מדברי האר"י זצ"ל (כשער ריה"ק) שימים אלו בהם אנו קוראים בתורה את הפרשיות העוסקות בשעבוד גלות מצרים וגאולת ישראל.

ימים אלו מסוגלים ביתר עוז לתיקון פגם הברית הנורא, וכך מתחיל כחוז לישראל ריש פרשת שמות כזו הלשון "ימי השוכבי"ם ועוז הדרם נאמנו מאוז ומרכית העם נגשים אל ה' לשוב מחטאת נעורים אשר פגמו באות ברית קודש עב"ל.

ובקונטרס זה הגובע ממעין טהור ימצא המעין עצות נפלאות לתיקון הברית.

זהבא להמהר מסייעין אותו

את הרעיון להדפיס ולהפיץ קונטרס קדוש זה כימי השוכבי"ם, הגה בזמו הגאון הצדיק רבי יהודה צדקה זצ"ל ובס"ד כעת זוכים מוסדותינו היקרי להוציא מחשבתו הטהורה לפועל, לזיכוי הרבים

מופץ חינם לזיכוי הרבים

תקון הברית

פרק א: "בראשית" — אותיות 'ברית אש'. בא לרמוז, על מי שפגם באות ברית קדש, דהתקון המועיל לו בנתיב שאת ויתר עז, הוא למוד-תורה, דכזה אתיא (באה) תשובה מעין המשוכה, דהוא חמם עצמו באש יצר-הרע — תפגתו: יחמם עצמו באש התורה.

ועוד: 'אות-ברית' הוא נקרא, והתורה נקראת 'ברית' — יבוא 'ברית' ויכפר על 'ברית'. עוד הברית נקראת 'טוב', והתורה נקראת 'טוב' — יבוא 'טוב' ויכפר על 'טוב'.

והנה הראשונים, וברונם לחיי העולם הבא, הקשו על מה שכתוב בזהר הקדוש, דכל עברות — יש להם תשובה; והפוגם באות ברית קדש בהוצאת שכבת זרע לבטלה — אין לו תשובה, ואמרו היכי (איד) שיקד? הא קמא לן (הנה מקבל בדינו): 'אין לד שום דבר עומד בפני התשובה, אפלו עבד עבודה זרה, דכופר בכל התורה בלה'?

והרצו, דהתשובה תליא (תלויה) באמא עלאה, והפוגם בברית — פגם בה; תפגתו הוא למוד התורה.

וכנה הייתי מפרש פסוק: "ואשר הנחלים אשר נטה לשבת ער ונשען לגבול מואב" (נמדננ כ"א, ט"ו) והוא, דידוע, דהרע הוא יוצא מכל האיברים, וידוע, דהמוציא זרע לבטלה, נקרא 'רע', כמו שכתוב: "ויהי ער בכור יהודה רע" (נלשזים ל"ט, ז').

ובזה יבאר הפסוק: "ואשר הנחלים" — פרוש: שפכת הנחלים, ו"הנחלים" — הם האיברים של אדם, ששופכים זה לזה כנחלים, ושפכת כלם הוא הנדע היוצא מכלם, ומי שעושה כן — פוגם ומוציא נדעו, הרי הוא: "נטה לשכת ער" שהוא בהפקד — דעו. והתקון שלו הוא: "וגשען לגבול מואב", דהינו: יעסק בתורה, ששעשה מואב, והו: "מואב" — קרי ביה: 'מואב'.

נמצא: תקון הברית הוא עסק התורה — יבוא אש ויכפר על אש, והו שרמזה התורה: 'ברית אש', דהינו, מי שפגם בברית — תקונו הוא: יעסק בתורה, שנקראת 'אש':

פרק ב: "בראשית" — ראשי-תבות ת'קון ב'רית —

י'היה א'והב ר'ודף ש'לום. לרמו, דמעקר תקון הברית שיהיה רודף אתר השלום, משום דכפגם הברית הרים ראש לסכרא אתרא, הנקראת 'מחלקת' והכניסה, וערבבה מקום השלום; וכשוכו בתשובה ורודף אחר השלום — ממילא תקן אשר ענת.

ועוד יש לומר גם ברמו זה, דיעסק בתורה הנקראת 'שלום', ויבוא 'שלום' ויכפר על פגם הברית, הנקרא 'שלום'. וזה כונת הכתוב: "או יחוק כמעני, יעשה שלום לי, שלום יעשה לי" (ישעיה כ"ו, ה'), טעם הכפל — להורות בא, דהפגם בברית, צריך עסק התורה ורדיפת השלום.

וזה הוא שאמר: "או יחוק כמעני" — היא התורה, הנקראת 'עו', ועוד: "יעשה שלום לי" — שירדף אחר השלום, כשיעשה כן: "שלום" — היא מדת הברית שפגם בה למעלה; עכשו יעשה לי, דהינו: יתקן אותה. ובא תרמו על-גבול, דתקון פגם הברית — יהיה רודף אתר השלום:

פרק ג': "בראשית" — ראשית-תבות ת'קון ברית —
 "למד א'חרים ש'לום ר'ב. לרמו, דמתקון הברית —
 ולמד לאחרים התורה, והו מעין מה שפגם, דפגם הברית הוא מפגד
 ניצוצות הקדשה לסמרא אחר; ומאחרי שובו ומלמד לאחרים — בזה
 גורם שמקבץ ניצוצות הקדשה במקום הקדש — ישראל עם קדוש.
 ובא הדמו על-נבון, דתקון הברית שילמד בני-ישראל תורה, הנקראת
 'שלום רב':

פרק ד': "בראשית" — ראשית-תבות ר'צוי ברית —
 א'חרי ש'ובו י'דבה ת'ורת. לרמו, דאם היה רגיל
 ללמד תורה אף בעת פגמו בברית, צריך אחרי שובו — ילמד יותר
 ממה שהיה רגיל ללמד, כדי שהיה נפר בפעל שהשובתו —
 תשובה שלמה.

ויפת משל ממלך בשר-רם, דאם בעם על איזה אדם והיה שולח לו
 דורון, ואחר-כך שב אותו אדם ונתחרט לפלך, והפלך נתפס לו
 ומתל על מה שעבר — צריך אותו האדם, שהדורון שביא לפלך
 בעת שנתרצה לו וקבלו בסכר פנים יפות — יהיה יותר ממה שהיה
 מביא לו מקדם, דפנים תרשות באו לכאן!

והוא הדין הכא (כאן) שחזר זה האדם בתשובה — צריך שיגפה
 בתורה, יותר ממה שהיה רגיל, ובה ושכ ורפא לו:

פרק ה': "בראשית" — ראשית-תבות ר'צוי ברית —
 ה'פרח שיוציא א'ורות ת'ורה. לרמו תקון גדול
 לפגם הברית, שימרת לחדש תדושים בתורה והו תקון המועיל יותר,

שפתת שהוציא ניצוצות הקדושה והכניסם בסטרא אחרא; ימרח עכשו להוציא ניצוצות הקדושה, שהם אורות התורה שהיו סתומים, ויכניסם בתוך הקדושה והתגלה הארתם.

ואפשר לרמוז בזה שמה שאמר הפתוב: "מבכי נהרות חבש ותעלומה יוציא אור" (ליוב כ"ט, י"ט), דהנה 'ברית' במלוי כזה: ב"ת רי"ש יו"ד תי"ו — סופי־תבות תש"י, והוא סופי־תבות "מבכי נהרות חבש", וכא לרמוז, דהפוגם בברית מתיש פח של מעלה, חס ושלום, ועל זה רמזה התורה: "צור ילדך תשי" (דברים ל"ג, י"ט), דהינו: בפה אתה מתיש פח של ילדך? בפגמך בברית, שסופי־תבות שלו במלוי — תש"י.

זה הוא פגמת הפתוב: "מבכי נהרות חבש" — דהינו: מי שפגם בברית, הרמוז בסופי־תבות "מבכי נהרות חבש", שהם אותיות תש"י הרמזים בסופי־תבות מלוי 'ברית', כאמור — התקון לזה הוא: ירבה בבכיה — יהיו עיניו נוזלים דמעות כמעין, וזהו "מבכי נהרות", דהינו, מסבת הרפות בכי, כמו נהרות, בזה יש לו רפואה וחסון, וזהו "חבש" — לשון רפואה.

ועוד תקון אחר: "ותעלומה יוציא אור" — דהינו: הדבר שהיה נעלם בתורה — יוציא לאור, והם החדושים שהיה מחדש בתורה. וכא הרמוז על־נכון: מי שפגם בברית ורצה לעשות רצוי ותקון במה שפגם — ימרח לחדש חדושים בתורה:

פרק ו': "בראשית" — ראשי־תבות ב'רב א'זנים י'זיע
 ר'נעים ש'ילמד ת'ורה. לרמוז, שבשעה שיעסק בתורה — יעסק בכל מאמצי פחו, עד שיזיע, כמו שכתב רבנו

האר"י, זכרוננו לחיי העולם הבא, שבה משבר כח הקלפה וכזה יש תקון גדול לפוגם בברית, כי תחת שנתן כח לקלפה בפגמו בברית; עתה בועתו שזייע — משבר כח הקלפה ומוציא את בולעה מפגמו.

ועוד, שפגם הברית הוא מתמת החפום שמתחפם ומשחית זרעו; ועתה שמתחפם ומוציא זעת גופו בשביל קדשת התורה — תבוא זעה ותכפר על זעה.

זהו הרמז במלת "בראשית" — יש בה אותיות 'ברית', וכא לרמז, דבעת שעסק בתורה, ילמד בבח, עד שזייע, וכזה מתקן מה שפגם בברית — מזה כנגד מדה, ושב ורפא לו:

פרק ז': "בראשית" — ראשיתנות תקון ברית —

ר'דף א'חר שלום ישראל. עוד מהתקון הברית — להיות ר'דף אחר שלום ישראל, כי תחת שפגד ניצוצות הקדשה ופזרם בתוך סמרא אחרא; ישראל שכלם זרע קדש — אם יהיו מפזרים ומפזרים זה מזה במחלקת — יטרת לעשות שלום ביניהם וילקרבם זה עם זה באהבה והיו לאחדים.

ועוד יזהר, שלא יהיה מדבר, בראם בזכות ושלום על ישראל, לפי שברית הלשון וברית המעור — שקולים הם, ולפיכך מה שנקלקל בברית המעור — יתקן בברית הלשון, ולהכי (לכד) 'פה' — גימטריה 'מילה' (85), לרמז דשקולים הם. ומי שפגם בברית המעור — כשחזר בתשובה, יעשה שלום בין בני ישראל, ולא יהיה מדבר, כי אם טוב ושלום על ישראל.

וכא הרמז על גבול, דתקון הברית, הוא שר'דף אחר שלום ישראל:

פרק ח': "בראשית" — ראשי-תבות תיקון ברית —

ר'דף א'חר ש'פתי י'שרים. קרוב למה שכתבנו
בסמוך, דמי שפגם בברית — אחרי שובו יסגל בפה תקונים בפיו
ויהיו לו מעט לעזר בפה שפגם בברית.

והוא, שישמור פיו ולשונו מדבר ברע, וישתדל לדבר טוב ושלום, כי
זה דרכם של בני-ישראל הישרים, החמימים — שומרים את פיהם
שמירה מעלה.

ואפשר שלזה רמז דוד המלך, עליו השלום: "מִי־הָאִישׁ הַחֲפֵץ חַיִּים,
אוֹהֵב יָמִים לְרֵאוֹת טוֹב. נָצַר לְשׁוֹנֵךְ מַרְעַ וּשְׁפָתֶיךָ מִדְּבַר מְרֵמָה. סוּר
מִרַע וְעֵשָׂה טוֹב, בִּקְשׁ שְׁלוֹם וְרִדְפֵהוּ" (תהלים ל"ד, י"ג—ט"ו), בא
לרמז: מי שפגם בברית ורוצה לשוב — תקנתו הוא שיעשה טוב
בפיו, וזהו שאמר: "מִי־הָאִישׁ הַחֲפֵץ חַיִּים", והוא, ה'דוע, ה'ה'שעים
— אפלו בתייהם קרויים 'מתים', ואין להם מור יחר מפי שפגם
באות-ברית-קדש, עד שהחמיר ב'אזר הקדוש ואמר, דלית ליה (אז
לו) תקנה בתשובה.

וכא לומר, דמי שפגם בברית-קדש ונדהה מחיים, ורוצה לחזר לחיים
ו'אוהב ימים לראות טוב", שהוא הברית הנקרא טוב', ועכשו רוצה
לחזר לו לתקנו — תקונו הוא: "נצור לשונך מרע ושפתך מדבר
מרמה", והינו, בפה שפגם בברית הפועור — יתפו, עכשו שחזר
— בברית הלשון, שישמור פיו ולשונו מכל דבור רע ויסור מכל דבר
רע, ויעשה טוב בכל מאמצי כחו, ויבקש שלום וירדפהו בכל מאמצי
כחו, וזה תקן גדול.

וכא תרמו על-נכון: תקון ברית הוא, שידרף אתר שפתי ישרים,
והוא, שיסור מכל דבר רע, וישתדל בכל דבר טוב:

פרק מ': "בראשית" — ר'מואת ב'רית — ש'קרים

ת'ועבה; א'מת י'דבר. ל'מו, ד'מתקון ה'ברית —
צ'רד ש'חיק הש'קר עד ק'זה הא'חרון, וא'פלו מי ש'דבר ש'קר ב'פניו
— ש'קן, ש'קצנו ות'עב ות'עבנו, ו'נער בו ו'אמר לו: "ש'קר א'תה
ד'ובר'.

וה'אמת — ג'ס'כן לא י'פגע מ'ל'אמר, לא מ'פחד ולא מ'ח'נפות, וזה
ת'קון ג'רול מ'תקוני ה'ברית.

וא'פ'שר ל'זה ר'מו ד'וד ה'פ'לד, ע'ליו ה'ש'לום, ב'א'מרו: "ה' מ'י'גור
ב'א'הלד, מ'י'ש'כן ב'הר ק'רשד, ה'ולד ת'מים ו'פעל צ'דק ו'ד'ובר א'מת
ב'ל'בבו, לא י'רגל ע'ל ל'ש'נו" (מ'ה'ל'ס ט"ז, ב'—ג').

וה'כ'ונה כ'ד ה'יא: ל'פי ש'מ'צינו ב'פונ'ם ז'רעו — א'מר ע'ליו ד'וד ה'פ'לד,
ע'ליו ה'ש'לום: "לא י'ג'רד ר'ע" (מ'ה'ל'ס ה', ה'), ד'ה'ינו: ה'מ'ש'חית ז'רעו,
ה'נ'קרא ז'רע, לא י'ב'נם ב'מ'ח'יצתו ש'ל ה'ק'דו'ש ב'רו'ד ה'וא. ו'כ'א ע'כ'שו
ל'ומר, ד'מה ש'א'מרת'י, ד'מ'ש'חית ז'רעו לא י'גור ע'ם ה'ש'כינה — ה'ינו,
א'ם לא ע'שה ת'קון ה'מוע'יל; א'כל א'ם ע'שה ת'קון ה'מוע'יל — י'כ'ה
ל'גור ע'ם ה'ש'כינה, ו'הו' ש'א'מר: "מ'י'גור ב'א'הלד" — א'ז'הו ה'פונ'ם
ב'ברית, ש'מ'כה ל'גור ב'א'הלד.

וה'רא'יה ש'מ'דבר ע'ל מי ש'פנ'ם ב'ברית, מ'ד'אמר "י'גור", ו'נ'אמר ב'פונ'ם
ב'ברית: "לא י'ג'רד ר'ע", ד'אי לאו ל'ה'כי ק'א א'תי, ה'יה לו ל'ומר: 'מי
י'שב, או מ'י י'דור' ו'כ'י'צא, ו'עוד, ד'מ'יתר ה'וא, ד'ה'יה לו ל'ומר: "מ'י-
י'ש'כן ב'א'הלד ו'בהר ק'רשד".

ו'מ'ד'פ'ל'ג'י'הו (מ'א'חר ש'ח'לק או'ת'ם) ו'נ'ק'מ: "י'גור", ש'מה מ'י'צה (ש'מע ו'ת'כן
מ'פ'עה): ל'ל'מ'דנו כ'א, ד'א'ף ש'א'מרת'י: ה'מ'ש'חית ז'רעו — א'ין מ'ב'ג'י'סין

אותו במחיצתו של הקדוש ברוך הוא — הינו, בלי תקון המועיל;
אכל אם עשה תקון המועיל — זכה.

זהו התקון: "הולך תמים ופעל צדק ודבר אמת בלבו", ופרש:
"דובר אמת בלבו" — דהינו, שהאמת שבלבו — אינו נמנע
בשום אופן מלאמרו, כמו שכתבנו. "ולא רגל על לשונו" — דהינו:
לא הלך אחר לשונו, לדבר מה שרצה; רק הוא שלט על לשונו וסר
מרע ואינו מדבר רע, רק טוב, כמו שכתבנו.

הרי שמעקרי תקון הכרית — הוא הלשון, וכן הרמז על נכון,
דרפואת הכרית — ירחיק השקר בתכלית הרחוק, ויקרב האמת
בתכלית הקרוב:

פרק י"ד: "בראשית" — ראשי תבות ת'קון כ'רית
— ר'דף א'חר י'ראת ש'מים. לרמוז, דהפגום
בכרית — בעונו "נתן מפרד אלוף שמים".

והיראה תהיה יראה הפנימית, והיראה הפנימית היא, שיחשב בכל
עת שהשכינה בנגדו ויפתח וידעד מפגו, באדם שעומד לפני שליט
תקוף ולא יוכל לפנות מיראתו ימין ושמאל.

וכמו שאמר דוד המלך, עליו השלום: "שיתי ה' לנגדי תמיד, כי
מימיני בל-אמוט" (סהילס ט"ו, מ), וכמו שאמר הנביא: "חיה אשר-
עמיתי לפניו" (מלמס ב' ה', ט"ז), דהינו, דבכל שעה חושב באלו הוא
לפני ה', וכשחושב כך האדם — לעולם לא יחטא.

והנה נמי יראת' עם הכולל — גימטריא 'ברית' (612), לרמוז,
דשניהם שקולים יראת' — 'ברית', ולכן בשניפגום 'ברית' — תבוא

'יראת', שהיא גימטריה 'ברית' ותכפר על 'ברית', ולכן ירבה ביראת שמים.

ובא הרמז על-גבול, התיקון ברית — ירדה אחר יראת שמים:

פרק י"א: "בראשית" — ראשי-תבות ה'קון ב'רית —

ירדה אחר ה'חוד ש'כינה. לרמז, ההפגם בברית — בעונו "נגנן מפרד אלוף" ומפרד השכינה מב"ה הקדוש, ואין פגם יותר מזה.

ולכן בשובו צריך להשתדל בכל עז לעשות כל דבר הגורם יחוד לשכינה, שאם לא עשה כן — שוא שקר לפעל פעלות, דהעקר הוא לחבר מה שפרד.

ועקר גדול בזה הוא להרבות צדקה וגמילות חסדים, כי זהו הגורם יחוד לשכינה, לפי שמצינו, שהעושה צדקה מיוחד שם הוי"ה בשלמות, כמו שדרשו רבותינו, וברזם לברכה, על: "והיה מעשה הצדקה שלום" (יעשיה ל"ג י"ז) "והיה" — אותיות שם הוי"ה.

וכן נמי גמילות חסדים יותר מהצדקה, דגמילות חסדים שייכא (שיבת) בין בעשירים בין בעניים.

נמצא, מה שגורם בפגם הברית ופזר ניצוצות הקדושה; עתה בפזר שיפור כמונו להחיות נפשות הקדושה — באה התשובה מעין המשובה.

ואפשר שהיא כגון הכתוב: "פזר נתן לאביונים צדקתו עומדת לעד, קרנו תרום כבבוד" (מילס ק"ג, ט') והפגנה כך היא: מי שפזר כמונו ונתנו לאביונים — "צדקתו עומדת לעד", דהיינו: זה זכות גדולה

הרבה, וכמו שאמרו רבותינו, זכרונם לברכה, דהצדקה — אין עברה מכבה אותה בשאר מצוות.

וכיון הדגול בזה בל-כך, בעל פרטנו נוכל לומר, דאפלו על פנים הברית מכפרת, וזה הוא שאמר: "קרנו תרום בכבוד", והקצין הוא הברית, לפי שמצינו ביוסף, ששמר הברית — נאמר בו: "וקרני ראם קרניו, בהם עמים יגנח" (דברים ל"ג, י"ז).

והוא, דאין אדם יוכל לעמוד נגד המקמרגים ולהלחם עמהם, וזולת אם שמר הברית; אבל אם בריתו פגום, כבר הוא תפוס ביד הסטרא אחרא ואיך יוכל להלחם עמה? לפיכך אמר ביוסף: "וקרני ראם קרניו, בהם עמים יגנח" — הם הסטרא אחרא.

עוד יש לומר "קרנו" — לשון זיו והדר, כמו שנאמר במשה: "כי קצין עור פניו", לפי שהברית הוא זיו והדר של האדם, כמו שדרשו רבותינו, זכרונם לברכה, על פסוק: "תגור תרבה על-ירך גבור הורך והדרך", שדרשוהו על הברית.

עוד יש לומר, דהברית שיקד להקרא 'קרן', שהוא עקר; ולא רות, שהוא ספל. o וכמו שדרשו רבותינו, זכרונם לברכה, דעל הברית עומד העולם, כמו שכתוב: "אם-לא בריתי יזמם וליזלה וגו'" (ימייה ל"ג, כ"ה). נמצא, דעקר הגוף וקרנו — הוא הברית.

לפיכך אמר על מי שמפאר ממונו להחיות נפשות אביונים — אף אם פגם בברית; כשיחזר בתשובה ויצרף לה פזור המזון — "קרנו", שהוא הברית, שפגם בו; עקשו "תרום בכבוד".

והנה 'גמילות חסדים' — גימטריה 'ברית' (612), גם 'אהבת הצדקה' — גימטריה 'ברית' (612), לרמוז, דמי שפגם בברית — תקונו הוא:

גמילות חסדים ואהבת הצדקה, השוים ל'ברית' — במספר ובאפן ובענין.

וכזה יבוא הרמז על-נכון: תקון ברית — רדף אחר יחוד שכינה, ויחוד שכינה הוא: גמילות חסדים ואהבת הצדקה:

פרק י"ב: "בראשית" — ראשי-תבות ת'קון ברית

— ר'חם י'רחם א'כיונים ש'זממים. בא ל'זמו, לתן צדקה בכל עת ובכל יום ואפלו מאה פעמים ביום, כמו שדרשו רבותינו, וזרננם ל'ברכה, על: "נתון נתון לו" (דניס ט"ו, י).

ולא ימנע בכל עת, כפי אשר תשיג ידו, דקה בכל יום עושה יחוד לשכינה ומתחד אותיות שם הו"ה ברוך הוא, וכזה — מה שפגם ימיו שעברו בפגם הברית — הכל יתקן וישוב לאיתנו.

וכזה יבוא הרמז על-נכון: ת'קון ברית — ר'חם י'רחם א'כיונים, דהינו: יתן ויחזר ויתן, אפלו מאה פעמים ביום, וכזה יתקן מה שפגם בברית ושכ ורפא לו:

פרק י"ג: "בראשית" — ראשי-תבות ת'קון ברית

י'היה א'נוש ש'פל ר'זת. בא ל'זמו, דתקון הברית הוא, שיהיה שפל-רוח עד הקצה האחרון, ויהיה שפל-רוח בפני כל אדם, בין בזוי בין מכבד, וכמאמר התנא: "מאד מאד הוי שפל רוח בפני כל אדם" (אבות ד', ד"י"ג), דקדק, עליו השלום, לומר: "בפני כל אדם" — דהינו: בין בזוי, בין מכבד, דקה נפרת ענותנותו שהיא אמת.

והנה רבותינו, וזרננם ל'ברכה, אמרו, ד'ענוד' — גימטריה ס"מ,

קעה נגזי תיקון הברית המלך

ובזה יתבונן הנזקב, דהדמעות — תקון גדול לפני הברית, דכמו שהשחית זרעו מרתחות ותמימות גופו — כך הוא תקנתו, כשמוציא דמעות מרתחות ותמימות גופו מרכ דאנתו ותרתו ואנתו — זו היא כפרתו ותקנתו.

ואפשר דלזה רמז דוד המלך, עליו השלום: "הלוך ילך ויבכה נשא משד הזרע, באיבא ברנה נשא אלפתיו" (מהילס כ"ו, ו) והפונה של הרמז כך היא: מי שמשד זרעו והשחיתו — "הלוך ילך" בתשובה ותורה ומעשים טובים, והליכה זו של דאתה, כמו שכתוב: "אשרי תמיידרדי ההלכים בתורת ה'" (מהילס ק"ט, ב).

ובא לומר: אף על פי ש"הלוך ילך" בתשובה ותורה ומעשים טובים; מי שמשד זרעו והשחיתו — צריך להיות "יבכה נשא", דהינו, שיוסיף עליו על ומשאי הכבי, דזהו תקון גדול, מדה כנגד מדה — יבואו מים רותחים של דמעות ויכפרו על מים רותחים של השחתת זרעו.

וכיון שעושה כן, בנדאי דתקן מה שפגם, זהו שאמר: "באיבא ברנה", דהינו: ישמח שמחה אחר שמחה, דעל ידי תקון זה נשא אלפתיו" — הם כחותיו — טפות הזרע שהלכו לפמרא אחרא; עכשו שעשה זה התקון — יחזר הכל לקדשה.

ובזה בא הרמז על נכונ, דתקון ופואת הברית הוא, שיבכה בדמעות שלישי, ובה ושב ורפא לו:

פרק מו"ב: "בראשית" — ראשי תבות ר' מואת

ב'רית — יהיה שוחר אל ת'פלות. בא

לרמו, דמעקרי תקון פגם הברית — יהיה משכים ומעדיב לבית-

הבגסות ערב ובקר וצדירים, ודהתפלות — במקום קרבנות, כמו שכתוב: "וגשלמה פרים שפתינו" (יושע י"ד, ג), וכוה יחשב לו, כאלו כל יום מוקריב קרבנות.

וגם כן תפלות — אבות תקנום, וכיון דשליש פעמים מבקש זכות אבות — זכות אבות מסייעתו, והאבות מבקשים עליו רחמים כמה שפנים בברית, ונסלח לו מחטאתו אשר עשה.

ועל זה יש לרמוז, מה שאמר דוד המלך, עליו השלום: "ערב ובקר וצדירים אשיתה ואהמה וישמע קולי, פדה בשלום נפשי וגו'" (תהלים נ"ה, י"ט—י"ט) — הפונה היא: "ערב ובקר וצדירים" — היא תפלת ערבית ושחרית ומנחה "אתפלל ואהמה", דהינו: אהיה נאנח על מה שפגמתי, ומבטח אני, שאב רחמן ישמע קולי ויקבל תפילתי ויסלח לי מה שפגמתי בברית.

וזהו: "פדה בשלום נפשי" — הוא הברית הנקרא "שלום", והפונה, שפדה נפשי בשלמות בכל איברים, אף "שלום", שהוא הברית — נתקן.

ופרוש "מקרב לי" (תהלים נ"ה, י"ט) — מפגוד הגלחמים עמי, הם המקטרגים עלי מסבת פגמו; עכשו האל ברחמיו פדאני בשלום ונסתלקו המקטרגים מעלי.

ומי גרם לי זה? "כייברבים היו עמרי", דהינו: אבות העולם שהם רבים ועצומים בתורה ומצוות — זכותם עמרי, שאני מתפלל בכל זמן תפלות שתקנו, והם בקשו עלי רחמים ונתקבלו תפלותי לפני המקום.

וכוה יבוא הרמז על נכון, דרפואת הברית — יתה שוחר אל תפלות:

פרק י"ח: "בְּרֵאשִׁית" — רֵאשִׁית־תְּבוּת רְפוּאָת בְּרִית

— יִהְיֶה שׁוֹמֵר אֹת תְּפִלִּין. כֹּא לְרֵמוֹ, דְּמִתְקַנְי הַבְּרִית גַּם־כֵּן שִׁמְרָהּ נֹתֵר בְּתַפְלִין אֹתָהּ גְדוּלָה וַיִּתְּנָהּ בָּהֶם בְּקִרְשָׁה וּבְמִתְרָה, כְּאֲשֶׁר חֲכָמִים הִגִּידוּ, וְהֵם תִּקְוֵן גְּדוּל לְפָנֶם הַבְּרִית, כִּי הַבְּרִית נִקְרָא 'אוֹת' וְהַתְּפִלִּין נִקְרָאוּ 'אוֹת' — יְבוֹא 'אוֹת' וַיִּכְפֹּר עַל 'אוֹת'.

וְגַם־כֵּן נִצְטוּיָנוּ עַל הַתְּפִלִּין לְהַנִּיחֵם בְּגֵד הַלֵּב וּבֵין הָעֵינַיִם, וּפְנֵם הַבְּרִית כֹּא מִתְרָהוֹר הַלֵּב וּמִרְאִית הָעֵינַיִם, לְפִיכֵד כֹּאֹ הַתְּפִלִּין לְכַפֵּר בְּפָרָה שֶׁהִיא שְׁלֵהֶם, דְּהֵינּוּ: בְּמָקוֹם שֶׁמִּנִּיתִים אוֹתָם — עַל פְּנֵם אוֹתוֹ מְקוֹם הֵם מְכַפְּרִים יוֹתֵר.

וְלֹא רָמַז הַכְּתוּב: או יִחַזק בְּמַעֲזֵי, יַעֲשֶׂה שְׁלוֹם לִי" (ישעיה כ"ו, ה'), דִּירֹעַ דְּהַתְּפִלִּין נִקְרָאִים עוֹ, כְּמוֹ שֶׁדָּרְשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ, וְכַרְנָם לְכַרְכָּה: "וּבְרוּעַ עֹז" — אֵלֹו תְּפִלִּין", וְרָמַז בְּזֶה הַכְּתוּב, דָּאֵם הָאָדָם, הַפּוֹגֵם בְּבְרִיתוֹ, יִחַזק בְּמַעֲזוֹ, שֶׁהֵם הַתְּפִלִּין — יִשְׁמְרֵם בְּקִרְשָׁה וּבְמִתְרָה — בְּזֶה יִתְּנֵן מַה שֶּׁפָּגַם בְּבְרִיתוֹ, הַנִּקְרָא 'שְׁלוֹם', וְזֶה הוּא "יַעֲשֶׂה שְׁלוֹם לִי".

עוֹד יֵשׁ לֹמַר, דְּעַל זֶה רָמַז הַכְּתוּב: "וַיִּרְאוּ כָּל־עַמֵּי הָאָרֶץ כִּי שֵׁם ה' נִקְרָא עֲלֵיָד וַיִּרְאוּ מִפְּנֵי" (דברים כ"ט, י'), דִּירֹעַ, דְּכֹאוֹת בְּרִית רְשׁוּם שֵׁם הוִי"ה מִכְּפָנִים וְשֵׁם שְׁד"י מִכְּחוּץ וְשִׁנְיָהֶם — גִּימְטְרִיָּה 'שֵׁם' (340), וְהַפּוֹגֵם בְּבְרִיתוֹ, חָם וְשְׁלוֹם — פָּגַם בְּשִׁנְיָהֶם. וְעַל־יְדֵי הַנִּתְחַת הַתְּפִלִּין, הַנִּקְרָאִים 'שֵׁם ה', תִּקְוֵן מַה שֶּׁפָּגַם וְכָל הַמְקַטְרְגִים שֶׁהִיוּ מְקַטְרְגִים עֲלָיו — יִתְּפָלוּ.

וְזֶה הוּא שְׁכַתּוּב: "וַיִּרְאוּ כָּל־עַמֵּי הָאָרֶץ" — הֵם הַמְקַטְרְגִים שֶׁהִיוּ מְקַטְרְגִים עֲלָיו עַל שֶׁפָּגַמְתָּ בְּבְרִית וְקִלְקַלְתָּ שֵׁם הוִי"ה וְשֵׁם שְׁד"י,

שהיו חתומים בו; עכשו על ידי הנחת התפלין, נקרא "שם ה'", חזרו שני השמות על תקונם למקומם הראשון ונתקן הברית, והיו: "כי שם ה' נקרא על ידי" — הם השני השמות, שהם בנימקריה "שם" (340), וכזה "ויראו מן" כל המקמרים ויכרחו.

ואפשר דלזה רמו גם כן מה שאמר התנא: "ג' כתרם הם וכתר שם טוב עולה על גביהן", השם טוב זה הרמז פאן — הוא הברית, החתומים בו השני שמות האמורים, שהם גימטריה "שם" (340), דאין לך שם טוב בעולם יותר משמירת הברית, דעקר היראה תלזה בו. וכמו שאמר הרב ר' שמעון בר יוחאי, עליו השלום, דמי שאין בו יראה מצד הברית — אין בו שום יראה כלל.

עוד יש לומר, דהזרע הוא חיים של האדם, והפוגם בו — פוגם בחיים שנתן לו הקדוש ברוך הוא, והתפלין הם חיי המלך וכשמשקטם האדם ושוקרם בקדשה ובטהרה — יבואו חיים ויכפרו על חיים.

ואפשר דלזה רמו דוד המלך, עליו השלום, באמרו: "השיבה לי ששון ישעך ורוח נדיבה תסמכני" (מהילים נ"א, י"ד) — רמו בזה לתקון פגם הברית. וידוע, דהמילה נקראת "ששון", כמו שכתוב: "שש אנכי על אמרתך" (מהילים ק"ט, קס"ז), וכבר כתבנו, דהברית — חתום בו הויה"ה מבפנים ושר"י מבחוץ, שהם גימטריה "שם" (340), והפוגם בברית — פגם בשני השמות; ובקטמו מצות התפלין, ישוב הברית על תקונו.

וזה הוא שאמר: "השיבה לי ששון ישעך" — הוא הברית שהוא ישועת אדם, וכמה אני מבקש בפרה על זה? "ורוח נדיבה תסמכני" — "תסמכני" — גימטריה 'תפלין' (580), דהינו: עשה לי סמוכות

קפב גנזי תיקון הכרית המלך

והתחור לי הכרית על תקונו ורוח קדשה — בשביל תפלין שאני מניח.

ואפשר גם כן דלזה רמו גם כן באמרו: "ה' עז לעמו יתן, ה' יברך את עמו בשלום" (מזיליס כ"ט, י"א), והתפלין נקראים 'עז והכרית נקרא 'שלום', ותיקון הכרית הם התפלין, לפיכך אמר: "ה' עז לעמו יתן" — הם התפלין, וכה "ה' יברך את עמו בשלום" — הוא הכרית — אף על פי שפגמו בו; בשקטו התפלין כהלכתם בקדשה ובטהרה, וכפר להם מה שפגמו בכרית, הנקרא 'שלום'.

וכא נרמו על גבון, דתקון הכרית — יהיה שומר תפלין כראוי:

פרק י"מ: "בראשית" — אותיות 'רא שבת'. בא לרמו, דתקון הכרית הוא שמירת שבת, דהשבת

נקרא 'אות' והתפלין נקראו 'אות' — 'בוא 'אות' ויכפר על 'אות'.

וגם כן סופי תבות 'כרית' במלוי כזה: כ"ת רי"ש יו"ד תי"ו — נמסרה 'השבת' עם ג' אותיות שבת (710), לרמו, דכרית ושבת — אחר הם, זה תלוי כזה, ובפגמו כאחד מהם; בקיום השני עם התשובה — יתקן האחר.

עוד אמר בזהר הקדוש, דהוא צדיק — בשביעאה (בשביעי) אחיד, ודהיני: היסוד תלוי בשבת, ולפיכך הפוגם בכרית — תקונו הוא: קיום השבת כהלכתו.

ואפשר גם כן שלזה רמו התורה: "ושמרו בני ישראל את השבת, לעשות את השבת לדורתם, ברית עולם" (שמות ל"ב, ט"ז), שם רמו דזהו תקון מי שפגם בכרית — הוא קיום השבת כהלכתו. ולפ"ש המקרא: השבת נקרא 'כרית', וכווא כרית ויכפר על פגם הכרית.

גם 'ברית המילה' — גימטריה 'שבת' (702), לרמוז, דחוקן פגם הברית הוא קיום השבת באמת. קיום השבת — צריך שיהיה כראוי בקדושה ובמעשה ובדבור, דדברי הל פוגמים בשבת, וכיון שלאשמור השבת כהלכתו — זהו חוקן פגם הברית.

ולפיכך בא הרמז על-כונן 'רא שבת', דהינו, שתירא משבת ותשמרהו כראוי, וכה יכפר מה שפגמת בברית, הרמז במלת "בראשית":

פרק כ': "בראשית" — אותיות 'רא בשבת'. בא לרמוז,

דעקר תקנת הפגם בברית — בשובו בתשובה צריך שיהיה מסוה הבושה על פגיו, דהינו, שיבוש ויבלם מן הקדוש ברוך-הוא, יבין בלבו, דכבודו מלא עולם ואין שום דבר נעלם מפגו, צופה ומביט אפלו מחשבות בני-אדם, מכל-שבן המעשה.

ועל זה אמרו רבותינו, וזרונם לברכה: "העובר עברה בסתר, כאלו דוחק רגלי שכינה, מאתר ד"מלא כל העולם כבודו", ועל זה נאמר: "ובעבור תהיה ראתו על-פניכם לבלתי תתמאו" (שמוס כ, כ), ודרשו רבותינו, וזרונם לברכה: "זו הבושה", דעקר הקראה ומניעת התמא — היא הבושה.

הבושה היא, שיעד שיה' ותברך רואהו ומביט בכל מה שהוא עושה, וכמו שאמר דוד המלך, עליו השלום: "שויתי ה' לנגדי וגו" (ספילס ט"ו, ט), דהינו: בשאשים השכינה בין עיני תמיד וחושב שהוא מביט ורואה כי בכל מה שאני עושה, מפילא "כי מימיני כל אמות".

והתאמנה הזאת צריך שיקשרנה האדם בלבו, שיה' ותברך רואה בו,

וכיון שישב, שהוא רואה בו, בודאי שיבוא ויכלם מפנו. באמת — אם לא יתבונן ויאמין שהשכינה כנגדו, לא תהיה לו בוש.

ועל זה אמרו בעלי המוסר: "האמונה והבושה נצמדות — בהתבטל אחד מהן, תתבטל האחרת", ואם אין לו בוש, אינו מאמין שהשכינה כנגדו, ואם אינו מאמין שהשכינה כנגדו — מאן תהיה לו הבושה? נמצא שזו תלויה בזו.

לכן צריך שיקבע האמונה בלבד, כדי שתהיה מסוה הבושה על פיו, וכיון שיתבושש ויכלם ממה שפגם בברית, ויבוא להבא מלפגם בברית — וזו תפגתו.

והנה גם כן 'ברית המילה' — גימטריה 'ב'ש' (702), לרמוז, כי תקון פגם הברית הוא הב'ש'ת, ולפיכך בא הרמז על-יכן 'דא ב'ש'ת', והברית רמוז במלת "בראשית":

פרק כ"א: "בראשית" — ראשי-תבות ר'פואת ב'דית

— ת'ד'פה א'ה'כה י'ד'אה ש'ל'מים. בא לרמוז, כי עקר כל תקוני האדם במה שפגם, הוא: ב'שובו בתשובה — תהיה מאהבת, כי אין למעלה מהש'ב מאהבה, כמו שאמרו רבותינו, וברזנס לברכה: "הש'ב מאהבה — ודונות נעשו לו כזכיות".

בא וראה, כמה גדול פחו של הש'ב מאהבה, שאפלו ודונות — נעשות לו כזכיות, אפלו אם פגם בברית וש'ב בתשובה מאהבה, מבטח הוא שכל ודונותיו נעשות לו כזכיות.

וצריכה האהבה שתהיה מ'ראה, כמו שכתוב: "וגילו בר'עדה" (מסילס ג', י"ט), והג'ילה אינה באה כ'ראם מאהבה וצ'ריכה שתהיה בר'עדה.

וכפי מה שאמרו הראשונים, זכרונם לברכה, דלשתחלק 'יראה' ו'אהבה' — חצי הראשון של 'יראה' עם חצי הראשון של 'אהבה'; וחצי השני עם חצי השני — תמצא פהם גמי 'יראה אהבה', להורות דלשניהם גוף אחד, לא יהיה ביניהם פרוז.

ולפיכך בכל מצוה ותפלה אנו אומרים תחלה: "לשם יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה בדחילו (ב'יראה) ורחימו (ואהבה), רחימו (אהבה) ודחילו (יראה)", להורות דלשניהם בעינן (אנו מבקשים), בלי פרוז.

בא הרמז על-גבול, הרפואת וחיקון הכרית, הוא שירבה ב'יראה ואהבה שלמים:

פרק כ"ב: "בראשית" — ראשי-תבות א'ות ת'פארה

— 'ברך ב'דפת ר'צון ש'לם. בא לרמו, דמתקון פגם הכרית הוא: זיהר לשמר כל הכרכות, שיכרך אותם בכונה ובאהבה וב'יראה בלב שלם ובגפש חפצה, בלי מהירות, והו תקון גדול.

והפעם: דכל הכרכות — יש פהם יחוד הוי"ה וארנ"י, והפגם בכרית, עשה פרוז בהוי"ה ארנ"י. ונס-כן הכרית נקרא 'שלום', והפגם בו — פגם בהוי"ה ארנ"י, שהם בתפאה זה עם זה — גימטריה 'שלום' (עם 4 אותיות שלום — 380), ובשחזור בתשובה יהיה מברך הכרכות — בזה מ'יחד הוי"ה וארנ"י, שהם גימטריה 'שלום' (380).

ובא הרמז על-גבול, דתקון אות תפארה, שהוא הכרית — יכרך הכרכות בכונה ובלב שלם:

פרק כ"ג: "בראשית" — ראשי-תבות ת'קון ר'פואת

ב'רית — ו'היה ש'ומר א'מנים. בא לרמוז, מעין מה שפתבנו סמך לזה, ויהיה זהיר ורזי בברכות. וכמו שצריך להיות זהיר בברכות, כך יותר ויותר צריך להיות זהיר ורזי בעניני אמינים, וכמו שאמרו רבותינו, זכרונם לברכה: "גדול העונה אמן יותר מן המברך", וכמו שכתב הרב ר' שמעון בר יוחאי, עליו השלום, בזהר הקדוש על פת אמן: "כמה גדול פת העונה, וענש מי שאינו עונה", ר'אמן גופה — גימטריה הוי"ה ארנ"ה (91), ובעניני אמן' קיחד הוי"ה ארנ"ה, וזהו תקון פגם הברית.

ואפשר לזה רמז הפתוב: "פתחו שערים ויבא גוי צדיק שומר אמינים" (ישעיה כ"ו, ז), ודרשו רבותינו, זכרונם לברכה: "אל תקרי אמינים, אלא אמינים", היש לדקדק: למה כתב "צדיק" ו"שומר אמינים"? אלא בא הכתוב להודיענו, דאף מי שפגם בברית, ובשובו בתשובה נזהר להיות שומר אמינים — נמחל לו מה שפגם בברית וחזיר לכשרותו הראשון ונחשב לו כאלו לא פגם. וידוע דהשומר ברית נקרא "צדיק", כמו שאומרים "יוסף הצדיק" — על ששומר ברית.

וכונת הפתוב כך הוא: "פתחו שערים ויבא גוי" — דהינו, שמתחלה היה גוי, כמו הגויים שפוגמים הברית; ועכשו נחשב לצדיק, ששומר ברית, ותדע כמה זכה לזה? בשביל שהוא "שומר אמינים".

ויש לרמוז תקון הברית בעניני אמן', דהנה ברית' — המלוי שלו — גימטריה 746, ו'אמן' — בשתחשב הנו"ן הארפה (שהיא גימטריה 700) — 741, חסר חמשה מחשבון מלוי ברית' שפתבנו — הם בגדר חמשה אמינים שצריך אדם לענות בכל קריש.

עוד 'אמן' — ראשית-תבות א'זת מ'ילה ג'תקן, רוצה לומר: אם פגם
בברית — על-ידי שמיירת אמן ג'תקן.

עוד ה'ברית' — ג'מכורה 'תענה אמן' עם הפולל (617), דהינו: אם
פגמת ברית, תענה אמן וכוה יתקן מה שפגמת.

וכה יבוא הרמו על-נכון, דרפואת הברית — יתה שומר אמנים:

פרק כ"ד: "בראשית" — ראשית-תבות ת'קון ברית

— ר'איה, ש'מיעה, א'מירה, י'דיעה. בא
לרמו, דמתקון הברית — יתה שומר עיניו מראות בעריות, בין
ששב בתשובה. מאחר שבתחלה בעת שתטא, הלך אחר עיניו; עכשו
צריך שמורה גדולה לעצם עיניו מראות כרע, כי עקר התטא הגדול
הזה תלוי בעינים והתאנה היא תלויה בעינים, כמו שכתוב: "וכי
תאנה-הוא לעינים" (נחשית ג', ו'). לכן צריך להיות שח עינים ועל-
ידי זה תבוא לו תשובה על מה שפגם בעינים, כמו שכתוב: "ושח
עינים יושע" (איז כ"ב, כ"ט).

עוד צריך לאמם אוניו מלשמע דברי נשים וחדותם, דגם זה מכיאו
לידי רע, וכמו שאמרו רבותינו, זכרונם לברכה: "קול באשה —
ערוה".

עוד צריך להזהר מלפגם פיו בבריו גבלות והתול, דגם זה נחשב
בערוה, כמו שאמרו רבותינו, זכרונם לברכה: "ולא-יראה כד ערות
דבר" (דנסי כ"ג, ט"ו) — "ערוה של דבור", דברית הלשון וברית
המעור — באחד שקולים, ובפגמו בברית הלשון — נפגם ברית
המעור.

קפח גנזי תיקון הברית המלך

עוד העקר הגדול הוא להסיע ולקער מלכו מחשבות והרהורי עברה, ויפנה לבו לדברי תורה, ויקבע בלבו, שהקדוש ברוך הוא צופה ומביט כל מחשבותיו והרהוריו.

ועוד צריך לדעו שה' יתברך שוכן בלב עמו ישראל, ואם יהרהר בעריות — לא שדך שהשכינה תשכן במקום טמא וממנה. ומשמירת הלב — כשיקבע בו המדות הללו, מזה נמשך שמירה לעינים, וכמו שכתוב: "ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם" (נמדנר ט"ו, ל"ט) — הקדים הלב לעינים, לומר, שאם הלב שמור בכל מדות האמורות, אז העינים משוכות אחריו ולא יצא שום הזק.

וכמו שאמר שלמה המלך, עליו השלום: "תנה לך ל' ועיניך דרכי תצורנה" (משלי כ"ג, כ"ו), בא ללמדנו, דהעקר הוא הלב, דכיון דישים בלבו כל המדות הטובות, ממילא העינים נמשכים אחר הלב לטובה, ולפיכך אמר: "תנה בני לך ל' שהוא העקר, וממילא "ועיניך דרכי תצורנה".

ובא הרמז על-כונן, דתקון הברית הוא: ראיה, שמיעה, אמירה, ודיעה. ודיעה היא בלב, וכדכתבנו:

פרק כ"ה: "בראשית" — ראשיתבות ת'קון ברית

— ר'בוי ש'תיקה, א'מת י'נהה. בא לרמוז,

דמתקוני הברית הוא השתיקה, כמו שכתוב במסכת אבות: "כל ימי גדולתי בין החכמים ולא מצאתי לגוף טוב אלא שתיקה" (אבות 6, י"ז). ונראה, דבא לרמוז, באמרו: "לגוף טוב" הוא רומז לברית שנקרא 'טוב', דהפונם בברית, הנקרא 'טוב' — תקונו הוא: "שתיקה".

וכל הפירוש בשתיקה — זהו גרמא להתדבקותו בה' יתברך. ורבי

דברים מרחיק האדם מה' יתברך, כמו שאמרו רבותינו, וזרונים לברכה: "וכל המרבה דברים מביא המא" (טס).

ועקר השתיקה היא בשעת המריבה, כמו שכתוב: "תלה ארץ על-בלימה" (איז כ"ו, ז), ודרשו רבותינו, וזרונים לברכה: "אין העולם מתקים אלא על מי שבולם עצמו בשעת מריבה", דבזה מורה, דחשב כבוד ה' נגד עיניו וחשב עצמו כעפר, והיו תיקון גדול לפנים הברית.

ב'אמת' — בדברי תורה ותפלה — יהנה, כמו שאמרו רבותינו, וזרונים לברכה: "האמנם אדם צדק תדברון" — לא נברא האדם, אלא להיות אדם, יכול אפלו בדברי תורה? תלמוד לומר: "צדק תדברון".

וכא הרמו על-זכרון תיקון ברית — ירבה בשתיקה במקור מאור: אכל ב'אמת' — שהם דברי תורה ותפלה — יהנה, ובה ושם ורפא לו:

פרק כ"ו: "בראשית" — ראשי-תבות ר'פואת ברית

— יקח תורת אמת שלמה. בא לרמו, דמתקון הברית — יקנה ספר-תורה, ותיקון גדול יש לו בזה, דהנה כבר כתבנו, דהברית — התום בו שם הוי"ה מבפנים ושר"י מבחוץ, ושני השמות — גימטריה 'שם' (340), ו'ספר' — גימטריה 'שם' (340), נמצא — בשכחב ספר תורה או קונהו, שהוא גימטריה 'שם' — בזה יתכפר לו מה שפגם בברית, התתום בו 'שם'.

ואפשר דלזה רמזה התורה: "לקח את ספר התורה הזה ושמתם אתו מצד ארון בריתיה' אלהיכם, והיה-שם בך לעד" (דניס ל"ג, כ"ו), והבונה היא: צריך שתפח ספר-התורה, או בכתיבה או בלקיחה, ותרע דבזה תתקן מה שפגמת בברית-קדש.

זהו: "ושמעתם אתו" — מלשון תקנה, דהינו: תקנתו היא —
 "מצד ארון ברית", שהוא ברית-קדש, דבזה יתקן מה שפגמתי
 לברית, "והיה-שם קד לעד", דהינו: השמות החתומים בברית הם
 גימטריה 'שם' ו'ספר' — גימטריה 'שם' (340), יבוא 'שם' ויכפר
 על 'שם'.

והנה 'ספר-תורה' עם הכולל — גימטריה 'ברית שד"י הוי"ה' (952),
 ולפיכך "והיה-שם קד לעד", דבא זה וכפר על זה. ובא תרמו על-
 גבול, דתקון ברית — יקנה תורת אמת:

פרק כ"ז: "בראשית" — ראשי-תבות ת'קון ב'רית

— י'דחיק א'ת ש'חוק ר'אש. בא לרמוז, דמתקון ושמירת הברית הוא: י'דחיק ש'חוק וקלות ראש, וכמו שאמר
 התנא: "ש'חוק וקלות ראש מרזילין את האדם לערוה" (טנוט ג, י"ז),
 דהנה המשחק והמתנהג בקלות ראש, אינו חושב שכינה כנגדו;
 והחושב שכינה כנגדו — אינו שוחק ואינו מקל בראשו.

ועל זה אמר שלמה המלך, עליו השלום: "החכם עיניו בראשו,
 והכסיל בחשך הולך" (קוהלם ט, י"ד) — הכונה: החכם — לעולם
 גותן עיניו במה שלמעלה מראשו והיא השכינה, ולפיכך אינו מקל
 ראשו; אבל הכסיל — "בחשך הולך", דאינו חושב דהשכינה
 למעלה מראשו, ולפיכך הוא מקל ראשו תמיד.

עוד אמר שלמה המלך, עליו השלום: "בכל-עמ יהיו כגדיד לבנים,
 ושמן על-ראשך אל-יחסר" (קוהלם ט, ט"ו) ו"שמן" היא השכינה,
 דלעולם יחשב אדם דהשכינה על ראשו, ובה לא יבוא לידי חטא,
 ו"שמן" נמי — גימטריה 'השכינה' (390).

ולפיקדי, כשיתחיק, השב בתשובה, שחוק וקלות ראש, וידע שהשכינה למעלה על ראשו — בזה יתקן מה שפגם בבית.

ובא תרמו על-נבון, דתקון הבית — ירחיק שחוק וקלות ראש, ובהו וישב ורפא לו:

פרק כ"ח: "בראשית" — ראשי-תבות ת'קון ב'רית

— י'קנה ר'כב של א'להו. בא לרמו, המתקוני הבית — יהיה סנדק, דהינו, שיקנה ברית-מילה של הילד הנמול ובה כמש באה תשובה מעין המשובה, דמה שפגם בבית; הרי אתרי שובו מחשב ברית-קדש וקונה אותו ברמים יקרים, כדי לכפר על מה שפגם בבית.

וידוע דאלהו הנביא, וכוז לטוב, אינו בא לברית-מילה, עד שמבקש מעם הקדוש-ברוך-הוא, שימחל לכל העומדים שם בבית, ובפרט מן הפרט לסנדק הנותן דמים.

עוד דרשו רבותינו, זכרונם לברכה, על פתוב: "מה לך פה אלהו" (מלבי"ם ח' י"ט, ט'), ודרשו ביה (דרשו בו): "אל תקרי פה, אלא פה". דכשאמר אלהו: קנאתי לבריתך "פירעונו בריתך בני ישראל", אמר לו הקדוש-ברוך-הוא: "תיך, שהפה שאמר: "עונו בריתך בני ישראל" — תהיה מאן בכל ברית-מילה, ותעיד שמקמים בני ישראל את הבית".

נמצא, שקיום ברית-מילה מכפר על עברות ומכל-שכן הסנדק. ובא תרמו על-נבון, דתקון ברית הוא שיקנה רכב של אלהו — הוא הכסא של אלהו שעושים בשעת המילה, דהינו, שיהיה סנדק:

פרק כ"מ: "בראשית" — ראשי-תבות ת'קון ב'רית

— 'עשה ר'קיקון א'ך ש'זיע. בא לרמו, דמתקוני הכרית — 'שתדל בערב פסח לעשות המצות בעצמו ויטרח עד ש'זיע, וזעה שמויע לדבר מצוה, יכפר לו, מה שפגם ושתח זרעו, הדומה לזעה; עקשו יתכפר לו מה שמוציא זעה על דבר מצוה, ובאה התשובה מעין המשובה.

ובא הרמז על-גבול, דתקון הכרית הוא שיעשה מצות, עד ש'זיע:

פרק ל': "בראשית" — ראשי-תבות ר'פואת ב'רית

— ת'מיד ו'זכר א'ת ש'פגם. בא לרמו, דמעקרי הכרית הוא, שזכר תמיד באגחה וזכרון לכב, מה שפגם בב'רית. וכמו שאמר דוד המלך, עליו השלום, בזמור התשובה: "ותפאתי נגדי תמיד" (תהילים נ"ג, ה'), וזוהו התקון הגדול, כשמשים החטא בין עיניו ולא ישכחנה, דכזה בכל יום ויום מוסיף ודיי אחד ודיי ותרמה אחר תרמה ותשובה אחר תשובה. אבל אם מיד בשוכו שכת החטא ואמר: כבר נתקבלה תשובתו ולא נשאר לשית החטא בין עיניו ולדאוג ולהתאונן עליו — בזה יש ספק גדול אם נתקבלה תשובתו.

ובזה נראה לפרש הפסוקה: "הלוך ושוב" — הלוך וחסור; הלוך ונסוע — הלוך וגדול, והכונה: אם השב בתשובה, בכל יום "הלוך ושוב" ומוסיף בכל יום תשובה ותרמה ומשים חטאיו בין עיניו — לזה יצר-הרע "הלוך וחסור" ומניחו לעשות תשובה שלמה בתקונה, דהיצר-הרע — הוא המסית לאדם ואומר לו: כבר נתקבלה תשובתו — כדי למנעו מלעשות תשובה שלמה. ומניעתו הוא — שישכח החטא ולא יתחרט עליו.

וכיון שמתחרט על מה שעבר עליו — מברח הוא, שצדקה בכל יום בתשובה ו"הלוך וחסור" יצרהרע מפגנו.

אבל אם שכח החטא ו"הלוך ונסוע", דהיה מפיט דעתו מפגנו — בזה יצרהרע "הלוך וגדול" בו ואיננו מניחו לעשות תשובה שלמה, לפיכך יזכר החטא תמיד, כדי שצדקה בתשובה. ובה פא הרמו על-כזו, דרפואת הברית — יזכר תמיד מה שפגם, ובה ושב ורפא לו:

פרק ל"א: "בראשית" — ראשית-תבות ת'קון ב'רית
— ש'מור י'שמר ר'אית א'שה. פא לרמו,

דעקר העושה תשובה מפגם הברית — ישמר עצמו מראית אשה, דאם לא נשמר מראית נשים — שוא שקר לעשות תשובה, דמדי יחזר לסורו הרע. ואף אם אמור יאמר: ביון דלבו שלם וקבע בעצמו מדות התשובה, לא זיק לו ראית העינים — טענתו במלה, דהני מיילי (במה דברים אמורים?) דלא שאב הזהמא דתאות הנשים; אבל זה דשאב הזהמא דיצרהרע ונשתקע בו וכבר שלט בעיניו וכגופו, כשחזר עקשו לראות בעיניו — מצא מין את מינו ונעור ותזר יצרהרע תיקף ומיד לשלט בו, לכן צריך הזהרה גדולה לשמר עיניו שמירה גדולה.

והו התליק שבין יראי ה' לפושעים, דהירא את דבר ה' — אינו מביט למרחוק, כדי שלא יסתכל בגשם; והבסילים אשר בחשך הולכים — הולכים אחר עיניהם ובה פאים לידי עריות, דחמנא לצלו.

ואפשר דלזה רמו איוב באמרו: "כל-אדם חוזיכו אגוש יביט למרחוק" (מינו ל"ו, כ"ה), דידוע, דשם 'אדם' הוא הפכתור באנשים,

וכמו שאמרו רבותינו, וזרונם לברכה: "אתם קרויים 'אדם', ואין אמות־העולם קרויים 'אדם'", ו'אנוש' הוא השם הפחות באנשים.

לזה אמר: "כל־אדם", שהוא המין המבחר ביראת ה' — אחרים "חזרבו" והוא לא חזה בהם, מרב חסידותו ששומר את עיניו.

אבל 'אנוש', שהוא השם הגרוע ביראת ה' — "יביט למרחוק", דהינו, שהלך אחר עיניו ואינו מונע עצמו מראות ברע.

ובא הרמז על־נכון, דחקון ברית — ישמר עצמו מראית אשה ונכה יתיה לו חקון:

פרק ל"ב: "בראשית" — ראשי־תבות ר' מואת ברית

— ת'מיד י'שמר ש'יחת א'שה. בא לרמו, דהחוזר בתשובה צריך שישמר שיחת נשים וכמו שאמר התנא: "ואל תרבה שיחה עם האשה, באשתו אמרו, קל־יחמר באשת חברו, מכאן אמרו חכמים: כל המרבה שיחה עם האשה, גורם רעה לעצמו ובוטל מדברי תורה וסופו יורש גיהנם" (טו"ט ט, ה').

בא וראה, כמה הגדילו רבותינו, וזרונם לברכה, על המרבה שיחה אפילו עם אשתו, וכמה רעות ומשכות מזה, עד שסופו לירש גיהנם.

ובפרט מי שכבר נתלבשה בו זהמת העריות ונתעורר לשוב בתשובה, וצריך כמה גדרים וסגים ואזהרות ושמידות והרחקות. ולכן צריך לשמר נפשו הרבה משיחת נשים, לפי שהוא עלול לנזקו, שכבר נשתקע בו טעם החמא ועל־ידי סבה קלה ממחר לשוב לסורו, ולכן צריך אזהרה יתרה משיחת נשים.

ובא הרמז על־נכון, דחקון הברית — ישמר עצמו משיחת נשים:

פרק ל"ג: "בראשית" — ראשי-תבות ת'קון ברית
 — י'רהיק ש'חוק, א'סיפת ר'שעים. בא
 ל'זמו, דמתקון הברית — י'רהיק עצמו ממושב ל'צים ומתבוד ר'שעים,
 וקמו שאמר דוד המלך, עליו השלום: "אשרי האיש אשר לא הלך
 בעצת רשעים ובדרך חמאים לא עמד, ובמושב ל'צים לא ישב"
 (מהלים 6, 6).

והדקדוקים דבזה הפתוב מבארים, והכונה, דבא ל'זמו על בעל
 התשובה, דמעם מעם עברה ודו'ה לפרש ולשוב בתשובה ולתקן מה
 שעשת, ובא לספר בגלל שבה תשובתו, דהיא מעלה, אם עשאה
 באפן זה, וזהו:

"אשרי האיש", כמו שאמרו רבותינו, זכרונם לברכה: "אשרי המתגבר
 על יצרו בעודו איש", דהינו, ששב בתשובה בעודנו בכתו, לא עד
 שהקין ותש כתו.

"אשר לא הלך בעצת רשעים", דהינו: לא גמר הליכתו בעצת
 רשעים, דמתחלה היה בה, ועכשו פרש ולא גמר הליכתו בה.

"ובדרך חמאים לא עמד", דהינו, מתחלה היה בה, ולא גמר עמידתו
 בה.

"ובמושב ל'צים לא ישב", הינו גם-כן: מתחלה היה בה, ופרש ולא
 גמר ישיבתו, ועכשו ששב — "כי אם-בתורת ה' חפצו".

וכיון שעשה כל התקון הזה, בודאי כל מה שפגם — אפלו בברית-
 קדש — הכל נתקן, וזה הוא שאמר: "והיה קעץ על-פלגי מים,
 אשר פרו יתן בעתו".

ו"עץ" האמור כאן רומז על ברית-קדש, דכמו שהעץ עושה פרי, כן

בְּרִית־קָדֵשׁ — הוא העושה תולדות, ובא לרמוז: עֲכָשׁוּ שֵׁשֶׁב בַּת־שׁוֹכֵה, הַבְּרִית־קָדֵשׁ נִתְקַן כְּרָאִי וְלֹא יָתֵן פְּרִיּוֹ, כִּי־אִם "בְּעֵתוֹ", וְ"עֵתוֹ" נִקְרָא הַתּוֹלְדוֹת הַמוֹלִיד בַּקְּדָשָׁה עִם אִשְׁתּוֹ.

וְמֵה שֶׁפָּגַם בַּתְּחִלָּה בַּגְּבוּל הָעֲלִים שְׁלוֹ, שֶׁהוּא הַזֶּרַע שֶׁהִשְׁחִית; עֲכָשׁוּ שָׁב לֹאִיתְנוּ עַל־יְדֵי הַשׁוֹכְחוֹ, וְעָלְהוּ לֹא־יִבּוֹל", דִּהְבַּל יָחֹזר לְקָדְשָׁה וְלֹא יִדַּח מִמֶּנּוּ גֵדַח, וּמַעֲכָשׁוּ וְהִלָּאָה "כֹּל אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה" — מִסְמָרָא הַקְּדָשָׁה — "יִצְלִיחַ".

הַרִי דַמְעָר הַתְּשׁוּבָה — צָרִיד לְהַרְחִיק מִמּוֹשֵׁב לְצִים וּמַחְבוּר רְשָׁעִים, דַּמּוֹשֵׁב לְצִים וְתַחֲבוּר רְשָׁעִים בְּקַל גֹּרֵם לוֹ לְחֹזֵר לְסוּרוֹ. וְכֹא הִרְמֵנוּ עַל־נִכּוֹן, דַּחְקוֹן הַבְּרִית — יַחֲזִיק אִסִּיפַת רְשָׁעִים:

פֶּרֶק ל"ד: "בְּרֵאשִׁית" — רֵאשִׁי־תְבוֹת אֵלוֹת בְּרִית

רְעֵרָה תִּאֲחֹז, שִׁעֵר יִסְמַר. כֹּא לְרֵמֵנוּ, דְּמִי שֶׁעָבַר עָלָיו פָּגַם הַבְּרִית, צָרִיד שִׁיְהִיָּה יְגוֹן לִילוֹ וְאַנְתָּה יוֹמוֹ, וּבְכֹל עַת בְּזָכְרוֹ מֵה שֶׁפָּגַם בַּבְּרִית — רְעֵדָה יִלְבַּשׁ וַיִּחַרַד לְכַבּוֹ וַיִּתֵּר מִמִּקּוֹמוֹ, דְּבָזָה מוֹרָה דְנִכְנַע מִפְּנֵי ה' וּמֵאִם עֲצָמוּ עַל מֵה שֶׁפָּגַם בַּבְּרִית.

וְעַל זֶה אָמַר דָּוִד הַמֶּלֶךְ, עָלָיו הַשְּׁלוֹם, בְּמִזְמוֹר הַתְּשׁוּבָה: "לִבִּי־נִשְׁפָּר וְנִדְבָרָה, אֱלֹהִים לֹא תִבְזֶה" (מסילים נ"א, י"ט), דְּכִינּוֹן דְּרוֹאָה ה', דְּנִשְׁפָּר לְבוֹ, מִמִּילָא יִכְמְרוּ רַחֲמָיו עָלָיו.

וְהַמּוֹרָא וְהַתְּחַדָּה בְּפָגַם הַבְּרִית — דְּבַר גְּדוֹל וְתַקּוֹן גְּדוֹל הוּא, וְכִמּוֹ שֶׁכְּתוּב: "גִּזְרוּ לָכֶם מִפְּנֵי־חֶרֶב" (איוב י"ט, כ"ט) וְדַרְשׁוּהוּ בְּזֵהָר עַל בְּרִית־קָדֵשׁ.

וְכֵן נִמְיֵ דְרָשׁוּ: "וַיֵּשֶׁב יַעֲקֹב בְּאֶרֶץ מִגְרֵי אָבִיו" (בראשית ל"ו, ב) עַל הַבְּרִית, דְּהוּוּ הַמּוֹרָא הַגְּדוֹל שֶׁצָּרִיד הָאָדָם לִירָא.

ובא תרמו על-זכונו, דתקון ברית — רעהה ילכש ותדרה ומורא גדול, וכזה ושב ורפא לו:

פרק ל"ה: "בראשית" — ראשי-תבות ת'קון ברית

— א'תרי ש'וכו י'פורים ר'פים. בא לרמו, דמי שפגם בברית ונתחרט ושב בתשובה ואחרי שוכו באו עליו יסורין, בין בגופו בין בממונו — אין לך תקון גדול מזה, דידוע, דהיסורין ממקרקן כל עונותיו של אדם.

וכמו שאמרו בגמרא קל-ותמר מ"שן ועין: "זמה שן ועין, שהם אחד מאיכריו של אדם — עכר יוצא בהם לחרות; יסורין שממקרקן כל גופו של אדם על אחת כמה וכמה!"

וכמו שאמרו במדרש: "כל שהקדוש-ברוך-הוא תפץ בו — מדכאו ב'יסורין, שנאמר: "וה' תפץ דכאו החל" (ישעיה כ"ג, י), וכמו שכתוב במדרש, דאמר הקדוש-ברוך-הוא לדוד המלך, עליו השלום: "דוד, חיי עולם-הבא אתך בעי (אתה מקבש) — צפה ל'יסורין, שנאמר: "ודרך חיים תוכחות מוסר" (משלי ו', כ"ג), דהיינו, דמי שרוצה לזכות לתיים, יקבל עליו תוכחות מוסר, שהם היסורין.

וגם-כן חסרון פים ממקרק עונותיו הרבה, וכמו שאמרו רבותינו, זכרונם לברכה, דהעני חשוב כמת, כמו שכתוב על דתן ואבירם: "כי-מתו כל-האנשים המבקשים את-נפשך" (שמות ד', י"ט), ש'ירדו מנבסיהם.

וכל זה פרש ר' שמעון בר יוחאי, עליו השלום, בתקונים, דמי שפגם בברית — היסורין — בין בגופו בין בממונו ממקרקן עונותיו ושב ורפא לו.

בְּאֵמֶת, הַיְסוּדִין הַמוֹעִילִים הֵם אַחַר שֶׁשָׁב בַּתְּשׁוּבָה וְנִתְחַרַּט תְּרֻמָּה
 גְּמוּדָה, וַיִּקְבַּל הַיְסוּדִין בְּאֵהֶבָה שְׁלֵמָה, וְכִמוֹ שֶׁאִמְרוּ בַּמִּדְּשׁ: "יִכּוּל
 אֶפְלוֹ לֹא קִבְּלֵם מֵאֵהֶבָה, תִּלְמוּד לֹמַר: "אִם־תִּשְׂשִׁים אֲשֶׁם" (ישעיה כ"ג,
 י) — מָה אֲשֶׁם לְדַעַת, אִף יִסּוּרִים לְדַעַת, דִּהְיִינוּ, שֶׁצָּרִיד לְקַבֵּלֵם
 מֵאֵהֶבָה.

וְעַל זֶה אָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ, זְכוּרֵנוּם לְבָרְכָה: "וְאֵהֶבְתָּ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ בְּכָל־
 לִבְּךָ" — בְּשֵׁנֵי יִצְרִיד, "וּבְכָל־נַפְשְׁךָ" — אֶפְלוֹ הוּא נוֹטֵל אֶת
 נַפְשְׁךָ, "וּבְכָל־מֵאֲדָד" — בְּכָל מְמוֹנְךָ.

וְהִנֵּה נֶפֶשׁ וְלִבָּב וּמְמוֹן' — גִּימְטְרִיָּה 'בְּרִית' (612), לְרִמּוֹ, כִּי הַפּוֹגֵם
 בַּבְּרִית — תִּקְוֵנוּ הוּא, לְאֵהֶבָה אֶת ה' בְּשִׁלְשָׁה דְבָרִים אֵלֶּה —
 נֶפֶשׁ וְלִבָּב וּמְמוֹן, וְכֵן יִתְקַן מִה שֶׁפָּגַם וְשָׁב וְרָפָא לוֹ:

פרק ל"ו: "בְּרֵאשִׁית" — רֵאשִׁי־תְבוּת בְּעֵת שְׁחֹת

אֲפִים י'מסר ר'וחו ת'מות. כָּא לְרִמּוֹ, דִּמְתַּקּוּגִי
 הַבְּרִית הוּא — עֲשֵׂה נְפִילַת־אֲפִים כְּרֵאוֹ, וְכִמוֹ שֶׁפִּתְבֵּ הַרְבִּ שְׁמַעוֹן
 כִּי יוֹחֵא, עֲלֵיו הַשְּׁלוֹם, וְרַבְּנוּ הָאֵר"י, זְכוּרֵנוּ לְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא,
 דִּהְשָׁב בַּתְּשׁוּבָה וְעוֹשֵׂה נְפִילַת־אֲפִים כְּרֵאוֹ, כֵּן יִחַשֵׁב לוֹ כְּאִלוֹ מֵת.

דְּכַמָּה עוֹנוֹת — תְּלוּיָה כְּפִרְתָּם עַד יוֹם הַמִּיטָה, כִּמוֹ שֶׁפִּתְבוּ: "אִם־
 יִכְפֹּר הָעוֹן הַזֶּה לָכֶם עַד־תִּמְתּוּן" (ישעיה כ"ג, י"ד), וְעַל־יְדֵי נְפִילַת־
 אֲפִים שְׂמוּכָר עֲצָמוֹ לְמִיטָה — נִחַשֵׁב עֲלָיו כְּאִלוֹ מֵת, וְלִכֵּן כְּשֵׁימְסֹר
 עֲצָמוֹ לְמִיטָה כְּרֵאוֹ, יִכְפֹּר לוֹ מִה שֶׁפָּגַם בַּבְּרִית.

וְכֵן הִרְמּוֹ עַל־נְכוּן, דְּבַעַת שְׁחֹת אֲפִים, שֶׁהִיא נְפִילַת־אֲפִים —
 י'מסר ר'וחו ת'מות, וְכֵן יִכְפֹּר עוֹנוֹ:

פרק ל"ז: "בְּרֵאשִׁית" — רֵאשִׁית־תְּבוֹת רִפּוּאת אִזֹּת
 בְּרִית — יְלִין שְׂבַע תְּזוּרָה. בָּא לְרַמּוֹ,
 דְּהַרְזוּצָה לְשֹׁמֵר עֲצָמוֹ שְׁלֵא יִטְמָא בְּלִילָה — יִשְׁבִיעַ עֲצָמוֹ מִדְּבָרֵי
 תוֹרָה וְאֶחָר־בְּקֵד יִשְׁכַּב, כְּמוֹ שֶׁדָּרְשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ, וְזָרוּנָם לְכַרְכָּה, עַל
 פְּסוּקִי: "וְשִׁבְעַת יְלִין בְּלִי־פְקֹד רַע" (משלי י"ט, כ"ג). רֵאזִין לְדִבְרֵי
 שְׁמִתִּישׁ כֹּחַ יַצְרֵה־רַעַע וּמְכַפֵּל מִחֲשָׁבוֹת רַעוֹת וְהַרְדוּרִים רַעִים, כְּמוֹ
 דְּבָרֵי תוֹרָה.

וְלֹא רַמּוֹ שְׁלֵמָה הַמְלֵךְ, עָלָיו הַשְּׁלוֹם, בְּאִמְרוֹ: "אִם־תִּשְׁכַּב לֹא תִפְתָּח,
 וְשִׁכְבְּתָ וְעָרְבָה שְׁנֵתָךְ" (משלי ג', כ"ד), דְּסִמּוּךְ לֹא הוּא מִשְׁתַּעֵי (הַהֵ)
 מִדְּבָרֵי בְּעוֹסֵק בְּדְבָרֵי תוֹרָה, וְאָמַר: בֵּינֵן שְׁתַּתְּהִי עוֹסֵק בְּתוֹרָה בְּעַת
 שְׁכִיבָה — אֲנֹנִי מִגָּזָא וְאֲנֹנִי מִצְּלָא (מְנָה וּמִצְּלָה). וְהוּזִי: "אִם־
 תִּשְׁכַּב לֹא תִפְתָּח" מְכַל דְּבָרֵי רַע, אֲדַרְבָּא "וְשִׁכְבְּתָ וְעָרְבָה שְׁנֵתָךְ".

וְכֹא רַמּוֹ עַל־זָבוֹן, דְּשְׁמִירַת הַבְּרִית בְּלִילָה — יְלִין שְׁבַע דְּבָרֵי תוֹרָה
 סִמּוּךְ לְשְׁכִיבָה:

פרק ל"ח: "בְּרֵאשִׁית" — רֵאשִׁית־תְּבוֹת פְּעָמִים:
 רִפּוּאת אִזֹּת — יְקָרָא שְׂמַע תְּבָה
 בְּתַבָּה בְּפִרְסִים שְׁכִיבָה, אִף יְתוֹרָה רִשְׁעוֹ תִּצְתוּעִיו. בָּא
 לְרַמּוֹ, דְּמַתְּקוֹן שְׁמִירַת הַבְּרִית בְּלִילָה, הוּא שְׂקִירָא קְרִיאַת שְׁמַע עַל
 הַפְּסוּטָה, כְּמוֹ שֶׁסִּפְּרֵי רַבְּנֵי הָאֲרָמִי, וְזָרוּנוּ לְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא, וְיִתְזַדְּדָה.

וּבְאִמְתָּ צְרִיד לְקָרָא קְרִיאַת שְׁמַע בְּנַחַת וְלֹא בְּמַהֲרִיּוֹת, כְּדִי שְׁלֵא
 יִבְלַע מִלָּה בְּתַכְרֵתָהּ, לְפִי שְׂקִירָא שְׁמַע — יֵשׁ בָּהּ רַמ"ח (248)
 תְּבוֹת וְהֵם כְּנֶגֶד רַמ"ח (248) אִיבְרִיו שֶׁל אָדָם, וְהַתְּבָה שְׂדִילָג —
 נִפְגָּם אִיבֵר כְּנֶגֶד בְּגוּף וּבְנִשְׁמָה.

וַיְתוּדָה הַיְהוּדִי גַם-כֵּן בְּנַחַת, וְכֵּה שְׁחָמָא בְּאוֹתוֹ יוֹם — יִתְחַרַּט וַיְתוּדָה עָלָיו וַיְגַמְר בְּדַעְתּוֹ שְׂלֵא יָשׁוּב אֵלָיו עוֹד.

וְכֵּה הִרְמֵז עַל-זְכוֹן, דְּרַפּוּאֵת הַבְּרִית — יִקְרֵא "שְׁמַע" וַיְתוּדָה בְּרֵאוּי:

פּרָק מ"ל: "בְּרֵאשִׁית" — רֵאשִׁי-תְבוּת הַתְּקוּן בְּרֵית —

יַעֲשֶׂה שְׁשִׁים אֲדוּקִים רַחֲוִקִים. כֵּה לְכַוֵּן, דְּצַרְדִּי לְדַקְדַּק הַרְבֵּה בְּקִרְיַת-שְׁמַע וּלְהַפְרִיד הַתְּבוּת הַדּוּמוֹת זו לְזוֹ, כְּגוֹן: "כְּכֹל-לְכַבֵּד", "עַל-לְכַבֵּד", "עֲשֵׂב בְּשֹׁדֵד", וְעַל זֶה אָמְרוּ "שְׁשִׁים דְּבָקִים יִפְרִיד".

וְהִנֵּה יֵשׁ לְדַקְדַּק: לָמָּה קְרֵאוּם רַבּוּחֵינוּ, וְכַוֵּנָם לְכַרְכֵּה: "שְׁשִׁים", וְהֵם אֵינָם, רַק שְׁשֶׁה-עֶשֶׂר תְּבוּת? וְעֵשׂוּ סִכּוּד לָזֶה: בְּשַׁחַחְשׁוֹת אוֹתוֹת הַדּוּמוֹת וְסִמּוּכּוֹת זו לְזוֹ בְּמִסְפַּר קָמֵן — יַעֲלֶה חֲשׁוֹנָם שְׁשִׁים (60).

עוֹד נִרְאֶה לִכְמוֹ, דֵּהתְבוּת הַדּוּמוֹת וְסִמּוּכּוֹת זו לְזוֹ — יֵשׁ בָּהֶם אוֹתוֹת שְׁשִׁים וְאַחַד (61), וְחַד — לֹא דַק (וְעַם 1 לֹא בְּדָקִים).

אָבֵל מִכָּל מְקוֹם אֲעַקְרֵא דְדִינָא פִּירְכֵּא (יֵשׁ קִישׁ עַל זֶה לְכַאוּנָה), דְּכִי הַכְּנִיסְנוּ לָזֶה הַדְּחַק, דִּבְרֵי אֵינָם רַק שְׁשֶׁה-עֶשֶׂר (16), וְאַיִךְ אָנוּ מַעֲלִים אוֹתָם לְשְׁשִׁים (60)?

אָמְנָם בְּרַבְרֵי הַאֲר"י, וְכַוֵּנוּ לְחַיִּי הָעוֹלָם הַבָּא, הַיּוֹנָה לָנוּ, דְּעַל-יְדֵי שְׁמִפְרִיד הַדְּבָקִים בְּקִרְיַת-שְׁמַע, מִרְחִיקֵן מֵעַלְיוּ כָּל הַקְּלָפוֹת וְכָל הַמְּקַטְרָגִים. וַיְדַע שְׁשֶׁרֶשׁ הַקְּלָפוֹת יוֹצֵא מִק"ך (120) צְרוּפֵי אֱלֹהִים, וְשֵׁנֵי פְעֻמִּים שְׁשִׁים — גִּימְטְרִיָּה ק"ך (120) — הֵם ק"ך צְרוּפֵי אֱלֹהִים.

וְכַתֵּב הַאֲר"י, וְכַוֵּנוּ לְחַיִּי הָעוֹלָם הַבָּא, דְּשְׁשִׁים מֵהֶם הֵם הַשְׁשִׁים

הדבקים, ולששים אחרים צריך לכוון במחשבה, בזה אתי שפיר (כא יפה הטעם) וקראום רבותינו, וזרונם לברכה: "לששים דבקים", משום דרומזים לששים צרופי אלהים.

לכן כשיקרא קריאת שמע, צריך להזהר להפריד הדבקים וכוה ירחיק מעליו כל המקטרגים והמשטנים. וכא תרמו על נכון, דחוקן ברית — יפריד הדבקים בקריאת שמע:

פרק מ': "בראשית" — ראשי תבות ת'קון ברית —
 א'ם י'היה ר'עב — ש'בע. כא לרמו, דמה
 שאמרו רבותינו, וזרונם לברכה: "איבר קטן יש באדם; משביעו —
 רעב; מרעיבו — שבע".

זהו הוא עקר שמירת הברית, דאם יהיה אדם שטוף על הבעילה ולהוט אחריה, אפלו עם אשתו — זה גרמא בגזיקין לגרות בו יצר הרע.

ומהתר יביאו לידי אפור, דבך דרפו של יצר הרע — מתחיל מן הפל קל תחלה, עד שיביא לידי התמור.

ולזה אמרו: "קדש עצמך במותר לך", דהינו: אפלו אשתך, שהיא מתרת לך — התנהג עמה בקדושה יתרה, כדי שלא יתגרה בך יצר הרע. וכמו שאמרו על ה"א, ע"ה, שהיה דומה כמי שכפאו שר.

ועל זה אמרו בזהר הקדוש: "אל תהיו כסוס כפרד אין הבין" (מסילס ל"ג ט'), דכיון דיהיה להוט אתר הבעילה, בלי פוגה, רק להנאתו — "נמשל כבהמות נדמו", והכנים בעוונותינו הרבים דומים לכנים זרים, ועל זה אמר הנביא, עליו השלום: "בה' בגדו, כייכנים זרים ילדו"

רב גנזי חיקון הברית המלך

(השע ה, ו) וְדַרְשׁוּ בְּהַר הַקָּדוֹשׁ עַל מִי שֶׁעוֹשָׂה בְּשַׁעַת הַתְּשׁוּמִישׁ בְּבִהְמָה.

לפיקד לא יהיה להוט אחר דבר זה, ויהיה מרעיב האיבר, ורעיבתו — היא שביעתו. אבל אם בעוונותינו הרבים היה להוט אחר הבעילה — כל מה שמשביע האיבר — מוסיף רעבון, כי קד היא מדתו ובגינו וקיומו: אם משביעו — רעב; ואם מרעיבו — שבע.

ובא הרמז על נכון, דחקון ברית — אם יהיה מרעיבו, בזה יהיה שבע ובה ימצא נחת רוח ושב ורפא לו:

פרק מ"א: "בראשית" — ראשיתבות ר'פואת ברית
— י'מעט ת'אותו ש'עם א'שתו. בא לרמוז, כמו שכתבנו סמוך לזה, דעקר שמירת הברית וקנשתו הוא, שיתנהג בקדשה עם אשתו.

וכמו שאמר יוד המלך, עליו השלום: "בכל־דרךך דעו והוא י'שר ארחיך" (משלי ג, ו), ועקר הכתוב הזה מדבר על שעת התשמיש, שבאותה שעה צריך אדם אזהרה גדולה וקדשה ולהשית ה' נגד עיניו.

וכמה שיקדש עצמו בשעת תשמיש — כזה תמשך לו הקדשה והטהרה ולא יוכל יצר הרע להסיתו על אשה אסורה, הבבואה להסיתו על אסור, ודמנו בשתי ימים וככה יאמר לו: "ומה בהתר איני ממלא תאותי, באסור — לא כל שבין?"

ולפיקד אמר: "בכל־דרךך דעו" — אפלו בשעת תשמיש, וממילא, והוא י'שר ארחיך" תרא דלא תבוא להרהר באשה אחרת, ועוד,

דכנוד יהיו זרע כשר. אבל אם יהיה להוט אחר אשתו ועושה מעשה בהמה, מזה ימשך לאסור, והבנים לא יהיו בראוי.

וכא הרמז על נכון, דרפואת ברית — ימעט תאותו שעם אשתו, וכוה תשרה עליו קרשה וטהרה:

פרק מ"ב: "בראשית" — ראשי תבות רפואת ברית — "לרד א'גשים שלמים, תמימים. בא לרמו, למה שכתבנו בסמוך, דכשיתנהג בקרשה עם אשתו — גניו יהיו ישרים יראי ה', שאינם נוטים ימין ושמאל.

ועל זה אמר דוד המלך, עליו השלום: אשתך ננפן פרזיה בירכתי ביתך, בנדך בשתילי יותים סביב לשלחנך" (מהילים קכ"ט, ג') — הכונה, דכשתהיה אשתך צנועה ואתה מתנהג עמה בצניעות ובקרשה — אז בנדך כנטיעי יותים, דהינו, שיהיו יראי ה' תמיד, כל ימי חייהם, כמו הנית שאינו מפיל עליו לעולם.

ועל זה אמר בזהר הקדוש על ישעיהו הנביא, עליו השלום: "הילדים אשר נתן לי ה'" (ישעיה מ', י"ט), דהינו, שנעשו פיראם מצד הקרשה מצד הטוב, לזה רמו: "אשר נתן לי האלהים".

ונראה שלזה רמו יעקב אבינו, עליו השלום, באמרו: "הילדים אשר חנן אלהים את עבדך" (בראשית לג, ה'), שם רמו לו יעקב, דתהלות לאל כל הבנים חנן אלהים אותי ונעשו מסטרא דקרשה, ובינו שבנו אין לי לירא.

וכוה בא הרמז על נכון, דרפואת הברית — כשיתנהג בקרשה עם אשתו, יהיו הבנים ישרים ותמימים:

פרק מ"ג: "בראשית" — ראשי־תבות ר'פואת ב'רית — י'חד ת'כבש ש'אר אי'בר'ד. בא ל'מוז,

ד'עקר ת'קן גוף ה'אדם ו'בנינו הוא ת'לוי ב'ברית; אם ה'ברית מ'תקן — כל ה'איברים נ'גדרים א'חריו ומ'תקנים; ואם ה'ברית פ'גום — ב'ודאי כל ה'איברים פ'גומים, וא'פלו י'היו מ'תקנים — פ'גומים הם.

ועל זה יש לנו לומר: תכל מאן ה'לית ליה ביתא, ות'רעא ל'ביתא ע'בד" (תכל על ה'אדם ש'אין לו בית, ועושה שער ל'בית), ו'עקר גוף ה'אדם, ה'נקרא 'ביתו', הוא ה'ברית, ואם ה'ברית פ'גום — הכל פ'גום.

וכי'ן ש'היה אדם נ'הר ב'שמירת ה'ברית — א'פלו אם י'היו ש'אר איבריו פ'גומים, מ'מילא י'תעורר ה'אדם ויאמר: כי'ן ש'אני נ'הר ב'שמירת ה'ברית; אם לא ת'קנתי ש'אר איברי, מ'זה י'משך לי ה'זק גם ל'ברית ש'אני שומר, וי'פגם, חס ו'שלום.

וכמו ש'אמרנו ר'בותינו, ז'כרונם ל'ברכה, ד'אם פ'גם ב'רית ה'לשון, מ'מילא י'פגם ב'רית ה'פעור, ה'רי מ'כאר, ד'בפ'גמו ב'רית ה'לשון — פ'גם ב'רית ה'פעור. וכי'ן ש'היה שומר ה'ברית, י'הא נ'הר, ש'לא י'פגם ש'אר איבריו, כ'די ש'לא י'פגם ה'ברית.

אם כ'ן נ'מצאו כל ה'איברים ת'לויים ב'ברית, ו'כזה בא ת'רמו על־נכון, ד'שמירת ה'ברית ת'גלם ל'כב'שת ה'איברים:

פרק מ"ד: "בראשית" — ראשי־תבות ר'פואת ב'רית — י'כניע א'וי'ב'ד, ש'ונ'א'יד ת'ח'ת'יד. בא ל'מוז,

ד'על־ידי ש'מירת ה'ברית כ'ראוי י'כנעו כל השו'נאים וה'מק'מ'תים, ו'כזה היו י'שראל נוצ'חים ב'מל'חמה או נופלים.

ולזה נקונו: "חגור חרבך על-ידך גבור" (פסילים מ"ה, ד'), הדרשו רבותינו, וזרונם לכרכה, על הברית. והפריח הוא תחת החרד, כמו שאמר אברהם אבינו, עליו השלום: "שים-נא ירך תחת ירכי" (נחשאים כ"ד, ג') — הוא הברית.

וזהו: "חגור חרבך" — אם רציח לחגור חרב ולהלחם עם השונאים של מעלה ושל מטה, צריך שיהיה "על-ידך גבור", דהיינו, שתהיה גבור בזה שתחת החרד, שהוא הברית, וזה הוא "הודך והחרד" שתנצח כל השונאים — עליונים ותחתונים.

והסיף ואמר: "והחרד צלח רכב" — עקשו מפרש יותר: ההדר שלך — שהוא הברית — בזה תצליח במלחמה, ובכל מה שתעשה — תצליח, בין במלחמה, בין בשאר דברים.

ואפשר וקרוי לודאי הוא, שלזה בן משה רבנו, עליו השלום, במלחמת מדין, באמר: "החלצו מאתכם אנשים לצבא ויהיו על-מדין" (נמדנר ל"ט, ג'), ה"ש לדרבנן — למה אמר: "החלצו" בזה הלשון? ועוד, מהו אמרו: "ויהיו על-מדין", הרי אמר בפרוש: "לחת גקמתיה במדין", ומה צריך עוד לומר: "ויהיו על-מדין"?!

אלא הוא הדבר אשר דברנו, דמשה רבנו, עליו השלום, אמר להם: בחרו שומרי הברית כראוי, שהם הראויים להלחם ולנצח ולא יארע להם שום נזק, וזה הוא שאמר: "החלצו מאתכם" — "החלצו" — אותיות 'הצלחו', מענין "והחרד צלח רכב", דהיינו: בחרו המצליחים, שהם שומרי הברית כראוי.

וזה אמרו "אנשים", ולא נקראים 'אנשים', רק המתגברים על יצרם ושומרי הברית, וכיון שתבחרו שומרי הברית — בזה תהיו מקטחים

שיתהיה מזלם גובר למעלה ממרן ועשו בהם נקמה, והם — לא יגיע להם שום נזק.

וזהו: "ויהיו על-מרן", דהיינו: בודאי שאלה יהיו על מרן, דהיינו: זכותם וצדקתם תעלה למעלה ממרן וינצחו אותם.

ובאמרו גִּם־בֵּן: "וישלח אתם משה... אתם ואת־פנחס", מדהקיש אותם עם פנחס — שם רמו, ורמו שפנחס שמר הברית פראוי, גם ההולכים עמו — שומרי הברית פראוי.

וזהו גִּם־בֵּן: "ויצבאו על-מרן" (נמדנר ל"ב, ז'), הכל ל' צבא הוא מלשון צבאות, ו'צבאות' — דרשהו רבותינו, וזרובם לברכה: "אות הוא בצבא שלו". וגם שומרי הברית — צריך שיקראו בן, שהוא הברית הנקרא 'אות' — הוא המועיל והמצליח בצבא.

וזה הוא שאמר דוד המלך, עליו השלום: "אם־תחנה עלי מחנה לא־יירא לבי, אם תקום עלי מלחמה בואת אָנִי בוטח" (פסלים כ"ו, ג'), דוד המלך, עליו השלום, היה בוטח על שמירת הברית, שהיה שומר פראוי, והיה יודע שבו יהיה נוצת, לכן אמר: "אם־תחנה עלי מחנה לא־יירא לבי, אם־תקום עלי מלחמה בואת אָנִי בוטח", ו"ואת" — היא הברית, שנאמר: "זאת בריתי אשר תשמרו" (בראשית י"ז, י').

וצא לנו מכל האמור, דשמירת הברית — היא המצלת את האדם ומנפרת על אויביו, בין עליונים, בין תחתונים. ובא רמז על-גבול, דרפואת הברית תכניע אויבך, שונאך, תחתיד:

פרק מ"ה: "בראשית" — ראשי־תבות ברית שעת ת'שמיש י'קדש ר'וחו. בא לרמוז, קרוב למה שכתבנו למעלה מזה, שכתבנו, וצריך שיתנהג בקרשה עם אשתו.

עכשו באנו להוסיף ולומר, דאף-על-פי שהיה צנוע ואינו להוט אחר הבעילה, עם כל זה צריך לחשוב מחשבות קדושות ולכונן בקדושה, שהזוג הוא לקים מצות עונה, כדי להוליד זרע בשר בגשמה קדושה.

ולכן צריך לטהר המחשבה והגוף מביזות ומחוצץ במחשבה ובפעל, דבזה תלוי הילד הנולד; אם היו האב והאם קדושים בשעת השמיש — הבנים היוצאים מהם יהיו קדושים; ואם לאו — הבנים זרים, רחמנא לצלן.

ולזה רמז שלמה המלך, עליו השלום, באמרו: "פרי צדיק עץ חיים ולקח נפשות חכם" (משלי י"ב, ג'), דלכאורה הכתוב הזה — לאו רישיה סיפיה; ולאו סיפיה רישיה (תחלתו לא בסופו; וסופו לא בתחלתו)!

אמנם הכונה היא, דכל אדם יש לו נפש השכלית ונפש הבהמית, ונפש הבהמית היא הנפש המתאנה תאוה הבהמית, כמו הבהמה — בתאוה מתגברה ונפש לא מטהרה; ונפש השכלית — אין לו, כי אם תאוה קדושה, כל פעלותיה בקדושה ובטהרה.

דהצדיקים — על-ידי שעוסקים בתורה, היא מסייעת אותם להגביר נפש השכלית על נפש הבהמית, כדי להשפילה. והרשעים אשר בחשד הולכים — מגבירים נפש הבהמית על נפש השכלית והולכים אחר האותם, כמו הבהמה ממש, ומפילא הבנים היוצאים מהם אוזנים מעשה אבותיהם בידיהם, דאין הנפש באה לבניהם מצד הקדושה.

ולזה אמר: "פרי צדיק עץ חיים", והיגו, בין שהצדיק — עסקו כי אם ב"עץ חיים", שהיא התורה — בזה מגביר נפש השכלית על נפש הבהמית, שיודע, שנפש הבהמית — שם מדיקת והמת

הסמרא אחרא, ולפיכך הוא נזדר ממנה ומגביר עליה נפש השכלית, כדי שבוה יהיה לוקח לבניו נפשות קדושות.

וזהו שפטים: "ולקח נפשות חכם", דהיינו, המקדש עצמו, כדי להיות לוקח נפשות קדושות לזרעו — זה יקרא "חכם", וקדוש יאמר לו, לכן האזהרה, שיזהר בשעת השמיש והגביר הנפש השכלית על הבהמית ויזהר, כדי להמשיך נפש קדושה לגלג הנולד, והוא שישים בין עיניו. וכא הרמו על-יכונו, דבשעת השמיש יקדש את רוחו:

פרק מ"ו: "בראשית" — ראשי-תבות ר'פואת ברית

— תיצטרך אזהרה ש'מירה י'תדה. בא לרמו, קרוב למה שכתבנו בסמוך, וכאנו להוסיף כאן, הירוע היציר הרע תמיד מקטרג על האדם בעת עשיית המצוות, אם מצא — האדם מהר לשמע לו, ממילא הוא משלים לו ומתיר לאבד, ומאבד ממנו המצוה ומבטלו ממנה לגמרי.

ואם אינו יכול לבטלו ממנה לגמרי, עושה לו בה פגם. ואם אינו יכול לעשות לו בה פגם, מרשלו שלא לעשותה תיכף ומיד. ואם אינו יכול גם לזה, מביא לו עצבון בשעת עשייתה, שלא לעשותה בשמחה. והצדיק, הירא את דבר ה', גשטר מכל אלה ומתגבר על יצרו ועושה אותה בשלמות.

והנה כל אלה בשאר המצוות שאינם מלאכת יצר-הרע, רק בא לקטרג על האדם, כגון: סבה ולולב ותפלין וצדקה וכיוצא, מכל שכן בשבא האדם לעשות מלאכת יצר-הרע ממש, שהוא שעת השמיש, דבנה היא מגמת יצר-הרע ועל זה רודף אחר האדם יוםם ולילה, וכשזואה אותו בא לשמש עם אשתו — באותה שעה מצא מין

את מינו ונעור' ומוסיף כח על כח להחזיר על האדם, כדי שלא לשמש בקדשה, ומגביר נפש הבהמית על נפש השכלית.

לכן וכן באותה שעה צריך לאור האדם מתניו ולהוסיף גבורה על גבורתו וקדשה על קדשתו, כי באותה שעה היא תגברת הצר-הרע, ואינו נכנע בראם בקדשה יתרה, שמקדש האדם עצמו, ועל אותה שעה נאמר: "קדש עצמך במותר לך".

וכשקדש אדם עצמו בקדשה יתרה — מן השמים יסעדהו, ד"הבא לטהר — מסייעין אותו, ד"מצא גם כן מין את מינו — מצד הקדשה — ונעור', דכשהאדם מקדש את עצמו, הרי הקדוש-ברוך הוא קדוש ומסיעו על הקדשה.

וזהו שאמרה התורה: "קדשים תהיו כי קדוש אני ה' אלהיכם" (ויקרא י"ט, כ'), הכונה: בשאתם תהיו קדושים — בכך אני רוצה "כי קדוש אני" וממילא אני מסייעכם.

ובא הרמז על-זכון, דרפואת הפרית — בשעת מעשה צריך אזהרה, שמירה יתרה:

פרק מ"ז: "בראשית" — ראשי-תבות ת'קון ברית

— ש'טן א'חו, ר'חוק ב'רחיק. בא לרמוז, קרוב למה שכתבנו בסמוך, דצריך בשעת תשמיש קדשה על קדשה ותוספת הקדשה, אולי יוכל להלחם בצר-הרע ויגרשהו.

והנה בפרושים שכתבנו כבר — שם כתבנו, דהפוגם בברית, רחמנא לצלן, במקום שם הוי"ה ושם שד"י החתומים בו; שם יחנו שטן ונחש; ובשובו בתשובה — משם נקעו השטן והנחש, וחזרו ותנו השמות הקדושים.

והנה אם לא יקדש עצמו בשעת תשמיש, כקל ימצא השטן מקום לחנות בכראשונה, ולפיכך צריך קדשה יתרה, שלא יחזר השטן ויתאחו באות ברית.

ואפשר שלזה רמז איוב באמרו: "אם תשוב עד-שדי תפנה, תרחיק עולה מאהליך" (איוב כ"ג, כ"ג), והפנה כמו שכתבנו, דהפונם בברית — פנם בשמות החתומים בו; ואם חזר — ישוב הכל לאיתנו, וזה הוא: "אם תשוב" בתשובה כמה שפגמת בברית, דע לך, ד"עד-שדי" שהיה חתום בברית ורחיק אותו ממקומו בפגמך בו; עתה בשוכך בתשובה — ישוב הכל לאיתנו.

ומאמרו: "שדי" — הוא הדין שם הוי"ה, וזה תלוי בזה, אבל באמת צריך להודרו בשעת תשמיש להרחיק "עולה מאהליך", שלא יחזר ונעור. וכן הרמז על-גבול, דתקון ברית — בשעת תשמיש ירחיק השטן שלא יתאחו, וזה יהיה על-ידי קדשה יתרה:

פרק מ"ח: "בראשית" — ראשי-תבות בעת ש'פוש ת'פול ה'דיך — ר'אש, א'חר. בא לרמוז,

למה שכתבו רבותינו, וזכרונם לברכה ובפרט המקבילים, וזכרונם לחיי העולם הבא, דמקדשת התשמיש הוא נטילת-ידיים קדם התשמיש ואחר התשמיש, דבזה מקדש עצמו ותשרה עליו קדשה בראש ובסוף, דהמים — הפעביר הזהמא.

וגם-כן כשזוהר לטול ידיו קדם התשמיש, יבוא להרהר בקדשה ולומר: מפני מה צריך נטילת-ידיים? אם לא שתאמר, דבא לעשות דבר קדשה! ומפילא יבוא לקדש עצמו והני דומיא דנטילת-ידיים קדם אכילה ואחר אכילה.

דהתשמיש נקרא בלשון לחם, כמו שכתוב: "כי אם הלחם אשר הוא אוכל" (נלמדים ג"ע, ו) וכמו: "אכלה ומחתה פיה" (משלי ל, כ), והאשה נמי נקראת "שלתן", וכמו שבשעת אכילה, משום קדשה ונקיות, צריך לפול ג"ו, דהשלתן ה"ו כמו מזבת, קד בעת התשמיש צריך קדשה ונקיות.

(ו) אפשר לזה רמזו רבותינו, וזכרנום לברכה: "התקדשתם" — אלו מים ראשונים "והייתם קדשים" — אלו מים אחרונים, דהתקדשה היתרה מאד — היא הצריכה בשעת תשמיש.

ולפיכך נזכר לומר: "התקדשתם" — אלו מים ראשונים שקדם התשמיש "והייתם קדשים" — אלו מים אחרונים שאחר התשמיש, דכל זה לעורר לבו לקדשה, להתקדש בראוי. וכא הרמז עליו, דבעת תשמיש יפול תחלה וסוף:

פרק מ"ט: "בראשית" — ראשיתבות ב'אמצע

א'שמונה תיכונה יהיה ש'מוש ר'צוי. כא לרמו, מה שכתב הרב ר' שמעון בר יוחאי, עליו השלום, בזהר הקדוש, ורבנו הארי"י, וזכרנו לחי העולם הבא, דעקר התשמיש בין לשאר העם, בין לתלמידי חכמים, הוא לאחר חצות. אלא דלשאר העם — כהל, ולתלמידי חכמים — בשבת.

וסעם הדבר בארו אותו — משום: "כי בצלם אלהים עשה את האדם" (נלמדים ט', ו) ובעת שיהיה הזוג בלילה למעלה, באותו זמן יהיה למטה, והאריכו בזה.

והנה ידוע, דשלושה משמרות ה"ו הלילה, אם בן, חצות הלילה יתה

באמצע אשמורה האמצעית. ובא הרמו על-נכו, ובאמצע האשמורה האמצעית, באותו זמן היווג מרצה, דהוי דומיא דלמעלה:

פרק נו"ן: "בראשית" — ראשי-תבות ב'שעת

ת'שמיש שימר אל יקל ראשו. בא לרמו, מעין מה שפכתנו קדם לזה, דצריך אזהרה וקדשה יתרה בשעת תשמיש, כדי שלא תמצא הסטרא אחרא מקום לנוח.

והנה יצר-הרע — תחבולותיו — אין להם קץ, אם לא נתחכם עמו האדם בכל פחו, לא יוכל להפלט מפניו.

ובשארם עושה כל התקון הראוי, דהינו, שלא ישמש עד אחר הצות, ועוד נטילת-ידים, אומר לו היצר: הכל עכשו בקדשה — הגוף מרצה והזמן מכשר, אם כן אפלו תשמה אם אשתך ותעשה האותך פראי — אין בכך כלום, כי הכל בקדשה, והוא מבקש להדריחו, כדי להלבישו בזהמתו וידבק בו.

לכן צריך אזהרה וקדשה יתרה, שלא ידעה נוהג קלות ראש כלל. ובא הרמו על-נכו, דבעת תשמיש יזהר מקלות ראש כלל:

פרק נ"א: "בראשית" — ראשי-תבות ת'קנה ר'אוייה

— א'ור ש'פוש י'טבל ב'בקר. בא לרמו מה שפכת הרב רבנו האר"י, וזכרנו לחיי העולם הבא, דתקנה גדולה וסודרת האדם פראי, דכשישמש אדם מטתו, יעשה טבילה בבקר, כדי להסיר ההקמא מעליו. ואם הוא אגוס יעשה נטילה, כמו שתקן הרב רבנו האר"י, וזכרנו לחיי העולם הבא, ותחשב לו לטבילה.

והטבילה הזו מועילה הרבה להארת גשמה ולתוספת קדשה וגם-כן

על אורות התפלה, שהם דברים העומדים ברומו של עולם, ומהם נעשה כתר למלכו של עולם. והטוב והישר הוא, שיצאו מגוף ומפה קדוש.

ובזה בא הרמו על-נכון, התקנה גדולה — כליל תשמיש ימכל בבקר:

פרק נ"ב: "בראשית" — ראשי-תבות ש'מירת ב'רית

— י'דחיק א'נחה, ר'גו, ת'דעומות. בא לרמו על עגן שמירת הברית, שלא ימא בלילה. דכמה דברים גורמים להביאו לידי ממאה, כמו שאמרו רבותינו, זכונם לברכה, ולכן צריך להזהר בכל האזהרות מכל דבר הגורם לממאה.

ובפרט מי שעברו עליו מים הזדונים ופגם בברית, צריך שייעשה משמרת למשמרתו, כדי שלא יבוא לידי ממאה, ותחזור ותתפשט עליו ההמא.

ומה שמירות שישמר ממנו — הפעם והאנחה והתדעומות, כי כל אלה מדות ס"מ ולילית, ובמקום שמוציאים מידותם ונמוסיהם — שם הם חונים, ואותו הגוף קנוי להם ועושים בו פרצונם ומממאים אותו.

ואפשר דלזה רמו איוב: "אם-תשוב ערשדי תבנה, תרחיק ענלה מאהלקך" (איוב כ"ב, כ"ג), ה'דוע, ה'הברית רמו ב'שרי, ומי שפגם בו וחזר בתשובה ורוצה לחשו, צריך להזהר בכל הדברים הגורמים לו להמא, ומהם מה שזכרנו כאן — אנתה ורגו ותדעומות, דאלה הם מדות הס"מ והלילית.

זֶה הוּא שְׂאֵמֶר: "אִם-תָּשׁוּב עַד-שְׂדֵי", דְּהִיגוּ: אִם שָׁבַת בְּתוֹשׁוּבָה וְרוּצָה לְחַנּוּן מִה שְׁפִנְמַת בְּכִרִית, תִּרְמוּ בְּשֵׁרִי, צָרִיד שֶׁ"תִּרְחִיק עוֹלָה מֵאֶהְלִיד" — הִיא הַסְּמָרָא אַחֲרָא, וְהִרְחַקְתָּהּ הִיא, שֶׁתִּרְחִיק אֲנָחָה וְיִגוֹן וְכִינְצָא, שֶׁהֵם הַמְּדוּת שֶׁל הַסְּמָרָא אַחֲרָא.

וְכֵא הִרְמוּ עַל גְּבוֹן, דְּשְׁמִירַת הַכְּרִית — יִרְחִיק אֲנָחָה, רִנָּה, יְגוֹן, תִּרְעוּמוֹת:

פֶּרֶק נ"ג: "בְּרֵאשִׁית" — רֵאשִׁי-תְּבוּת רַ'פּוּאָת בְּרִית

— שְׂמֹר יִשְׁמֹר אֶ'כִּילַת תְּעֵנוּגִים. כָּא לְרֵמו, דְּמִשְׁמִירַת הַכְּרִית שְׁלֵא יִטְמָא בְּלִילָה — יִשְׁמֹר עֲצָמוּ מֵאֲכִילַת תְּעֵנוּגִים, דְּאֲכִילַת תְּעֵנוּגִים גּוֹדְמַת לוֹ מִמָּאָתוֹ בְּלִילָה.

וְכִשְׁתִּתְּבוּגוֹ, תִּמְצָא, דְּרַב הַעֲבָרוֹת יוֹצֵאִים מִתְּעֵנוּגֵי אֲכִילָה וְשִׁתְּיָה, כְּמִבְּאֵר כָּבֵל מְקוּם, כְּמוֹ שְׁכֵתוּב: "פְּנִי-תֹאכַל וְשָׁכַעַת" (דְּנִימֵס ט', י"ג) וְכִתִּיב אַחֲרָיו: "וְרָם לְכַבֵּר וְשָׁכַחְתָּ אֶת־ה'" (דְּנִימֵס ט', י"ד), וְכִתִּיב גַּם: "וַיִּשְׁמַן יִשְׂרָאֵל וַיִּבְעַט" (דְּנִימֵס ל"ג, ט"ו), וְכִתִּיב: "פֶּן אֲשַׁבַּע וְכִשְׁתִּיתִי" (מִשְׁלֵי ל', ט'), וְכִפְרַט הַמָּמָאָה הִיא — תְּלוּיָה בְּאֲכִילָה, לְכֹן זִהָר הַרְבֵּה מֵאֲכִילַת תְּעֵנוּגִים.

וְכֵא הִרְמוּ עַל-גְּבוֹן, דְּרַפּוּאָת בְּרִית שְׁלֵא יְבוֹא לִידֵי מָמָאָה בְּלִילָה — זִהָר מֵאֲכִילַת תְּעֵנוּגִים:

פֶּרֶק נ"ד: "בְּרֵאשִׁית" — רֵאשִׁי-תְּבוּת תִּיקוֹן בְּרִית

— יִרְחִיק רַ'פּוּי אֶ'כִּילָה שְׁתִּיתָה. כָּא לְרֵמו, מֵעֵין מִה שְׁכֵתְּבֵנוּ בְּסִמְקֵי, דְּאֲכִילַת תְּעֵנוּגִים מְבִיאָתוֹ לִידֵי מָמָאָה.

וְהִנֵּה יֵשׁ חֲלוּק גַּם כְּפִי הַפִּיכֵע בֵּין אֲכִילָה לְאֲכִילָה, דְּכֵאֲכִילַת

התענוגים — אפלו תהיה מעטת — מביאחו לידי ממאה; אבל בשאר אכילות שאינם של תענוגים — אינו מזיק בהם, כראם רכוי אכילה ושביעה, אבל אם אינו שבע בהם, לא יבוא לידי ממאה. לכן יזהר משאר אכילות — מרבו, כי הרבוי בהם מביאו לידי ממאה.

ובא הרמו על-נכון, התקון ברית ושמירתו שלא יבוא לידי ממאה — יזהר מרבו אכילה ושתייה:

פרק נ"ה: "בראשית" — ראשי-תבות ש'זמר ברית

— ר'חוק י'רחיק א"ש ת'פתה. בא לרמו, דהשב בתשובה ומתקן מה שפגם בברית פראוי, נצול מדינה של גיהנם. דהפגם בברית — כיון שנתחמם באש יצר-הרע — אם לא חקן פראוי, מכרח הוא לפול באש של גיהנם.

ולפיכך זה רמו במלת "בראשית" — 'ברית אש, דהינו: הפגם בברית — עגשו הוא אש של גיהנם. וכל זה אם לא חקן ושב בתשובה פראוי; אבל אם חקן פראוי, ינצל מדינה של גיהנם.

ובא הרמו על-נכון, דשומר ברית ומתקן מה שפגם בו — ינצל מאש תפתה, שהוא גיהנם:

פרק נ"ו: "בראשית" — ראשי-תבות ת'קון א'ות

ברית — ר"מ"ח ש"ס"ה י'תקנו. בא לרמו, דעל-ידי הפגם שאדם פוגם בברית, פוגם בכל רמ"ח (248) איבריו ושם"ה (365) גידיו. וידע, דכמו שיש רמ"ח (248) איברים ושם"ה (365) גידים בגוף, כך יש בגשמה רמ"ח (248) איברים ושם"ה (365) גידים ורתגיים, ובפגמו בגוף — נפגמה גם הגשמה; וכשיחזר

בתשובה כראוי, כמו שכתבנו בפרושים הקודמים — הכל יתקן ויחזור לשרשו, ככראשונה.

ובא רמזו על-גבול, דקשיתקן אות ברית כראוי — גם רמ"ח, שם"ה של הגוף והנשמה — הכל נתקן:

פרק נ"ז: "בראשית" — ראשי-תבות א'ות ת'פארת

ר'מזו ב'מדת י'סוד ש'ד"י. בא לרמז, דצריך אדם לידע יקר גדל תפארת הברית, עד היכן הגיעה מעלתו, כדי להזהר בשמירתו ולירא מעגשו, כי הרי חתום בו שד"י והו"ה ושרשו למעלה אחוז ביסוד חי העולמים.

ולזה יחרד כל לב ויתר ממקומו וידע: אם פגם — עד היכן מגיע פגמו; ואם שמר — עד היכן מגיע שמירתו. ולכן כל איש הנלכב, ישים הדברים האלה בין עיניו תמיד ולא יבוא לידי חטא.

ובא רמזו על-גבול, דשמירת הברית — צריך לידע היכן הוא רמז וכמה גדול כחו, שהוא רמז במדת יסוד, שהוא שד"י:

פרק נ"ח: "בראשית" — ראשי-תבות ר'פואת ב'רית

— א"ן ש'עוד י'קר ת'פארתו. בא לרמז, מעין מה שכתבנו בסמוך ובאנו להוסיף בזה, דאף-על-גב שכתבנו דהברית רמז במדת יסוד, עדין הדברים עתיקים, עד כמה מגיע כח הברית בעולמות עליונים, אשר אין הפה יכולה לספר ולא האזן יכולה לשמוע.

ולפיכך כל התורה בלה נקראת על שם הברית, כמו שכתוב: "ספר הברית" (שמות כ"ד, ז), 'תורה' גמי (גם) עם הכולל — גימטריה

'ברית' (612), לרמז: עקר כל הוא הברית, וכמו שאמרו רבותינו, זכרונם לברכה: "אם-לא בריתי יומם ולילה תקות שמים וארץ לא-שמתיו" (יחזקאל ל"ג, כ"ט) ודרשהו על ברית מילה.

ואפשר הלזה רמזה התורה באמרה: "ושמרתם את-דברי הברית... ועשיתם אתם, למען תשכילו את כל-אשר תעשון" (דברים כ"ט.ט.), והכונה היא, הדומה משה, עליו השלום, לישראל, העקר קיום כל התורה ומצוותיה תלויים בשמירת הברית בכל פרטיו ותקוניו, חולת שמירת הברית ותקונו — כל התורה והמצוות ומעשים טובים — הכל תלוי באויר ואין להם על מי שיסמכו.

וזה הוא שאמרו: "ושמרתם את-דברי הברית" — הוא ברית קדש, דהינו, שמרו אותו בכל אפניו כראוי. וכן שתשמרו אותו כראוי, בזה "תשכילו את כל-אשר תעשון", דעל-ידי שמירת הברית תשכיל בתורה ובמצוות ובמעשים טובים כראוי, ויאירו לך ותעשם על אמתתם כראוי, דזהו העקר.

ולפיכך צריך להזהר אדם הרבה בשמירתו, ואם פגם — יעשה תקון המועיל. ובה הרמז על-זכון, דרפואת הברית ושמירתו — צריך השומר והמתקן לידע, דאין שיעור ליקר תפארתו, ובה יבוא להזהר בשמירתו כראוי:

פרק נ"ט: "בראשית" — ראשי-תבות ר'פואת ב'רית

'תגלו א'ליד ש'עשועי ת'זרה. בא לרמז, דעל-

די שמירת הברית ותקונו כראוי ותגלו לו סודות התורה, דאם הברית פגום, נעשה מסך מכריל בינו ובין הקדשה ולא יבין התורה על אמתתה ובפרט סודות התורה, דעל-כן התורה נקראת 'ברית',

ריח גנזי תיקון הברית המלך

לרמו על זה הדבר, דמי ששומר הברית — התורה מסוה לו, ואם לאו — לאו.

ועל זה בזהר הקדוש קורא ליסוד 'רזא' — שהוא רמו בברית, לרמו, כי סוד התורה תלוי בברית: אם שומר הברית בקדשה ובטהרה, יתגלו לו סודות התורה, ואם לאו — לא יתגלו לו.

ומקרא מלא הוא: "סוד ה' ליראיו ובריתו להודיעם" (מסילס כ"ה, י"ד), כלומר: היכן מתגלה "סוד ה' ליראיו"? כוונן ש"בריתו להודיעם", דהינו, שבריתו — שהודיעם לשמרו פראוי — שמרהו פראוי.

ובא הרמו על-גבון, דעל-ידי תקון הברית יתגלו אלד שעשועי התורה, שהם סודותיה:

פרק ס': "בראשית" — ראשי-תבות רצוני ברית

ש'קול י'חד א'ת ת'ורה. בא לרמו, מעין מה

שכתבנו בסמוך, דשמירת הברית שקולה ככל התורה, ולפיכך נקראת התורה 'ברית', לומר, כי התורה היא הברית, והברית היא התורה, וצריכים זה לזה ואין להם תקון זה בלא זה, דאם קים כל התורה בלה והברית פגום — הכל בטל ומבטל, לכן עקר ושרש ויסוד הבנין — הוא הברית.

ובא הרמו על-גבון, דרצוני הברית שקול ככל התורה, ולכן צריך להזהר בו מאד מאד:

פרק ס"א: "בראשית" — ראשי-תבות א'ם ת'שמר

ברית — ר'חום ש'מור י'שמרה. בא לרמו, דעל-ידי שמירת הברית פראוי ה' שומר את הארם שמירה מעלה.

והדבר מבאר במה שמצינו, שאנו קובעים מוזה בפתח הבית ויש בה שר"י מבחוץ והוי"ה כנגדו מבפנים, ועל-ידי זה נשמרים כל בני הבית ואין שפן ואין פגע רע.

כך פתח הגוף — הוא הברית, והברית — אם יהיה שמור בקדושה, הרי תחום בו הוי"ה מבפנים ושר"י מבחוץ, וזו היא שמירה מעלה.

ובא הרמז על-נכון, דאם תשמר הברית כראוי — על-ידי זה הרי תחום בו שר"י מבחוץ והוי"ה מבפנים, ועל-ידי זה — רחום שמור ישמך:

פרק ס"ג: "בראשית" — ראשי-תבות ר'פואת ב'רית

ת'נחל א'ת י"ש. בא לרמו, דעל-ידי תקון הברית שב הכל לאיתנו ושרשו. והנה המקרא אומר: "ועמד כלם צדיקים, לעולם יירשו ארץ" (ישעיה ס', כ"א) ה'דוע, דאין נקרא 'צדיק' אלא מי ששומר הברית, כמו שאומרים: 'זוסף הצדיק' — על ששומר הברית, ושומרי הברית — הם הראויים לירש ארץ העליונה, שהיא ג'דעון. והנה אם פגם, ותקן מה שפגם — שב לאיתנו הראשון ונוטל חלקו הראוי לו בתחלה ולא ירח מפנו נדח.

ובא הרמז על-נכון, דרפואת הברית גורם לך — תנחל את י"ש עולמות, כדכתיב: "להנחיל ארבי יש" (משלי ס', כ"א):

פרק ס"ג: "בראשית" — ראשי-תבות ת'קון ב'רית

י'דבה ר'חמים ש'פע א'זרות. בא לרמו, דתקון הברית הוא קיום העולם והעמדתו, והוא צנור הרחמים והאורות, וסבת כל טובות תלויים בברית.

ובזה יסתכל האדם, שלא יבוא מכשול לעולם על-ידו, כי פתיב: "והנמא אתר יאבד טובה הרבה" (קוילג ט, י"ח) מן העולם, לפיכך יקדש עצמו מצד הכרית בקדשה יתרה פראוי וכוה גורם להביא טובה לעולם.

ובא הרמז על-נכון, דעל-ידי תקון הכרית ירבה רחמים ושפע אורות: (ס"ד) "בראשית" — ראשי-תבות ר'פואת א'ות ב'רית ת'ארד י'מים ש'נים. בא לרמז, דעל-ידי שמירת הכרית גורם להארד ימים ושנים. ואפשר דלזה רמז שלמה המלך, עליו השלום: "כי ארד ימים ושנות חיים ושלום יוסיפו לך" (משלי ג, ז), ו"שלום" — הוא הכרית, ובא לומר, ד"ארד ימים ושנות חיים" תלויים ב"שלום", שהוא הכרית — בפשיטה מתקן פראוי — "ארד ימים ושנות חיים ושלום יוסיפו לך". ובא הרמז על-נכון, דרפואת אות כרית ותקונו גורמת לך "ארד ימים ושנות חיים":

פרק ס"ה: "בראשית" — ראשי-תבות ר'פואת ב'רית

ש'מים א'רץ י'עשו ת'בוואה. בא לרמז, דבשביל תקון כרית — השמים יתנו טלם והארץ תתן את יבולה; ובפגם הכרית יפגע טל ומטר.

ולזה בונה החזרה: "השמרו לכם פני-יפתה לכבכם וסרתם ועבדתם אלהים אחרים...ועצור את-השמים ולא-יהיה קמור" (דברים י"א, ט"ז—י"ח), דמקרא זה מדבר על עבודה זרה ועל פגם הכרית, דהפגם בכרית — בעובד עבודה זרה, דבעבודה זרה פתיב: "פן תשתתון" (דברים ד, ט"ז) ובגנות פתיב: "כיהשתית כל-בשר" (נלאשט ו, י"ג).

ובכמו שמצינו בכתיבת הלוחות, ד"לא יהיה לך אלהים אחרים" היתה כנגד "לא הגאף", לומר, דעבודה וזרה וזנות — שקולים הם.

לפיכך התורה אמרה: "השמרו לכם" גם על הגנות, דכנה גורמים "ועצר את השמים"; וזה הפך — כשחשמרו הכרית — השמים יתנו טלם והארץ תתן את יכולה.

וכא רמזו על-יכן, דכשכיל שמירת הכרית השמים והארץ יעשו תבואה:

פרק ס"ו: "בראשית" — ראשית-תבות ר'פואת ב'רית

ת'גן א'ת ש'ארית י'ש'ראל. בא לרמז, מעין מה

שכתבנו בסמוך, דכל התועלתיות הפזכות, תלויים בשמירת הכרית, ושומרת זכותו לישראל בגלות והיא המגנה עליהם, כמו שכתוב: "ואף גם-זאת בהיותם בארץ איביהם לא-מאסתים ולא-געלתים לכלתם להפר בריתי אתם" (ויקרא כ"ג, מ"ד), הרי דהפעם דאין הקדוש-ברוך-הוא מואם וגועל ישראל, הוא בשכיל שלא להפר בריתו אתם, והיגו, שגם הם תופסים בכרית ולא הפרו אותו.

אכל אם חס-ושלום פגמו ברית והפרוהו — גם הוא, כביכול, מואם וגועל אותם, נמצא, דשמירת הכרית מגנה על ישראל בגלות.

וכא רמזו על-יכן דשמירתו מגנה על שארית ישראל ומשמרתם בגלות:

פרק ס"ז: "בראשית" — ראשית-תבות ש'מירת א'זות

ב'רית — ר'חום י'קרב ת'שועה. בא לרמז

גם-כן, דעל-ידי שמירת הכרית ותקונו, הקדוש-ברוך-הוא מקרב התשועה, דכן מצינו במצרים, דאף-על-יב דנגור "ועבדים וענו אתם

ארבע מאות שנה" (גולדשטייט ט"ו, י"ג), דכ"ן ששמו בְּרִית פְּרָאוֹי בְּאֶרֶץ מְלֵאָה גְּלוּלִים עֲרוֹת כָּל הָאָרֶץ — בְּזֶה קָצַר לָהֶם הַקְדוּשׁ-בְּרֻדֵי-הוּא הַקֵּץ וְלֹא עָבְדוּ, כִּי-אִם רַד'ו (210 שָׁנָה), וּבְזֶה נִשְׁתַּבְּחוּ אוֹתוֹ הַדָּר, דְּשֵׁם י"ה מְעִיד עֲלֵיהֶם, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב: "הֲרֹאֲבֹנִי, הַשְּׁמַעוּנִי". לְכֵן גַּם בְּגִלּוֹת הַזֶּה, אִם יִשְׁמְרוּ הַבְּרִית פְּרָאוֹי — הוּא סְבֵה לְקָרֵב הַתְּשׁוּעָה.

וְכֵן הֲרָמוּ עַל-נְכוֹן, דְּשִׁמִּירַת הַבְּרִית גִּרְמַת הַתְּשׁוּעָה, וְכֵן מִפְּרִשׁ: "וְכֹא לְצִיּוֹן גּוֹאֵל" — מַה פְּעַם? "וְלִשְׁבֵי פֶשַׁע" — בְּשִׁתּוּזָרִים בְּתִשׁוּבָה הַאֲנָשִׁים הַפּוֹשְׁעִים. וְהַפֶּשַׁע הַגָּדוֹל הוּא אִם פָּגְמוּ הַבְּרִית, הוּא שְׂאֵמַר: "וְאֵנִי זֹאת בְּרִיתִי אוֹתָם" — הוּא הַבְּרִית קִדְשׁ, וְכִשְׁיַחְזְרוּ וַיִּתְקַנְנוּ אוֹתוֹ פְּרָאוֹי, מִיַּד "וְכֹא לְצִיּוֹן גּוֹאֵל" בְּמַהֲרָה בְּיַמֵּינוּ וּבְזִמְנֵי קָרִיב, בְּמַהֲרָה בְּיַמֵּינוּ, אָמֵן:

פֶּרֶק ס"ח: "בְּרֵאשִׁית" — רֵאשִׁי-תְּבוֹת רְפוּאָת בְּרִית

— אֵל שְׂמוֹעַ יִשְׁמַע תְּפִלָּתוֹ. בָּא לְרִמּוֹ, דְּעִקַּר תְּפִלַּת אָדָם — גַּם הִיא תְּלוּיָה בְּשִׁמִּירַת הַבְּרִית, דְּאִם בְּרִיתוֹ פָּגוּם, אִין תְּפִלָּתוֹ נִשְׁמַעַת, כָּל עוֹד שְׁלֵא תִקֵּן מַה שֶּׁפָּגַם. וְזֶה הוּא שֶׁכָּתוּב: "גַּם כִּי-תִרְבוּ תְּפִלָּה אֵינִי שֹׁמֵעַ, דִּיכֶם דְּמִים מְלֹאוֹ" (ישעיהו 6, ט"ו), לְפִי שֶׁהַמְּשַׁחֵת זָרְעוֹ — גַּם הוּא נִקְרָא שׁוֹפֵךְ דְּמַיִם, וְלִהְיֵי כָּל עוֹד שְׁלֵא תִקֵּן — אִין תְּפִלָּתוֹ נִשְׁמַעַת; וְאִם תִּקֵּן — שְׂמוֹעַ יִשְׁמַע אֵל צַעֲקָתוֹ.

וְיֵשׁ רִמּוֹ לָזֶה בְּמַה שֶׁכָּתוּב בְּתְּפִלָּה: "כִּי אֲתָה שׁוֹמֵעַ תְּפִלַּת כָּל פֶּה", דְּ"פֶה" — גִּמְטְרִיָּה 'מִלָּה' (85), לְרִמּוֹ, דְּהַשׁוֹמֵר מִלָּה וּמִתְקַנֵּה — שְׂמוֹעַ יִשְׁמַע אֵל תְּפִלָּתוֹ.

וְכֵן הֲרָמוּ עַל-נְכוֹן, דְּתִקּוֹן הַבְּרִית — בְּזֶה יִשְׁמַע אֵל תְּפִלָּתוֹ:

פרק ס"ז: "בראשית" — ראשית-תבות ר'פואת ברית
 ת"שב י'חד א'ת ש'כינת. בא לרמו, דהמתקן
 הברית כראוי — אף-על-פי שנגזר עליו, שלא יכנס במחיצתו של
 הקדוש-ברוך-הוא, כמו שכתוב: "לא יגדך רע" (מסילס ה', ה') "רע"
 נקרא הפוגם ורעו.

וכמו שהאריך בזרר הקדוש על זה וכתב שם "דלית ליה תקנתא בר
 בחילא דתיובתא סגי" (שאין לו תקנה, רק ככה תשובה גדולה), הרי
 דצריך פח התשובה ביותר מאד מאד, ואם טרת ועשה תשובה
 כראוי, בודאי יזוכה ויכנס במחיצתו של הקדוש-ברוך-הוא.

ואפשר דלזה רמו הכתוב: "שלוש שלום לרחוק ולקרוב אמר ה'
 ורפאתיו" (ישעיה נ"ו, י"ט), והוא דכבר כתבנו כמה פעמים, דהברית
 נקרא "שלוש" ומקרא מלא הוא: "הנגי נתן לו את-בריתי שלום"
 (נמדנר כ"ה, י"ז), והפוגם בו — אין לד שרחוק מהקדוש-ברוך-הוא
 יותר ממנו, ואף-על-פי-כן אם חזר ותקן כראוי מה שפגם, הקדוש-
 ברוך-הוא רחמן מלא רחמים וקורא לו "שלוש" ומקרבו בבחילה
 קרם החטא.

זה הוא שכתוב: "שלוש, שלום", דהינו: הקדוש-ברוך-הוא קורא
 "שלוש" למי שתקן "שלוש" — שהוא הברית, ובעת החטא היה
 רחוק, ועכשו שחזר ותקן — נעשה קרוב, וזהו: "לרחוק ולקרוב",
 דהינו: "לרחוק" שנעשה "קרוב" על-ידי התקן שתקן עכשו, ו"אמר
 ה' ורפאתיו" שהאל ברחמו כרפאהו ומהה ימחה פשעיו.

ועל זה אמר דוד המלך, עליו השלום, במזמור התשובה: "אל-
 תשליכני מלפניך", דהינו, אמר דוד המלך, עליו השלום: אני יודע
 שהפוגם בברית, לא יזכה להכנס במחיצתו כראוי על-ידי תשובה

רַבֵּד גְּנוּי תִּיקוֹן הַבְּרִית הַמֶּלֶךְ

גְּדוּלָה, וְעַל זֶה אָנִי יָרָא וְחָרַד וְאֲנִי מִבְּקֵשׁ מִלְּפָנֶיךָ "אֱלֹהֵי שְׁלִיכֵנִי
מִלְּפָנֶיךָ" מִלְּהַכְנֵם בְּמַחֲצֵתֶךָ — מֵרַב רַחֲמֶיךָ הַכְּנוּסֵנִי בְּמַחֲצֵתֶךָ.

נִמְצָא, דְּעַל־יְדֵי תְּשׁוּבָה מְעֵלָה, וְזֹכֵה הָאָדָם וְנִכְנֵם בְּמַחֲצֵתוֹ שֶׁל
הַקְּדוֹשׁ-בְּרִךְ-הוּא, וְכֹא הִרְמֵזוּ עַל־נִכְוֹן, דְּרַפּוּאֵת הַבְּרִית כְּרָאוּי תַּפְּחוּ
לְיָשׁוּב עִם שְׂכִינָה:

פֶּרֶק ע': "כְּרֵאשִׁית" — רֵאשִׁית־תְּבוּת רַפּוּאֵת בְּרִית
תִּיִּחַד יְסוּד אֱלֹהֵי שְׂכִינָה. כֹּא לְרִמּוֹ, דְּהַפּוֹנֵם
בְּבְרִית, הַנִּקְרָא 'שְׁלוֹם' — פּוֹנֵם בְּמִדָּה הִרְמֵזוּ בְּהַבְּרִית, שֶׁהוּא
הַיְסוּד, הַנִּקְרָא 'שְׁלוֹם'.

וְהִנֵּה הַמִּדָּה זֹאת שֶׁל יְסוּד — הִיא הַמְּשַׁפְּעַת חֲמִיד בְּשְׂכִינָה, כְּמוֹ
שֶׁכְּתוּב: "וְצִדִּיק יְסוּד עוֹלָם" (מִשְׁלֵי י', כ"ט), דְּעוֹלָם נִקְרָא 'שְׂכִינָה'
וְצִדִּיק הוּא הַיְסוּד שֶׁלָּהּ, שֶׁהוּא הַמְּקַיֵּמָה וּמְשַׁפֵּיעַ; וְכֵהֲפִסֵּק, חֲסִם
וְשְׁלוֹם, הַשְּׁפָעְתוֹ מִמֶּנָּה, נִקְרָאת יְבִשָּׁה וְחִרְבָּה.

וְהַדְּבָר תְּלוּי בְּמַעֲשֵׂה בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל — הֵם הַגּוֹרְמִים לָהּ כָּל הַשְּׁפָעַת
וְהַפּוּבָה מִהַיְסוּד, עַל־יְדֵי מַעֲשֵׂיהֶם הַטּוֹבִים וְתַפְלוּתֵיהֶם וְעַסְק הַתּוֹרָה
לְשִׁמָּה וּמְנִיעָתָם מִלְּעֲבוֹר עַל לֹא־תַעֲשֶׂה.

וְלִזֶּה יֵשׁ רִמּוֹ: "וְכָל־בְּנֵיךָ לְמוֹדֵי ה' וְרַב שְׁלוֹם בְּנֵיךָ" (יִסְעִיָּה נ"ד, י"ג),
דְּהֵינּוּ: כְּשֵׂיחֵי בְּנֵיךָ "לְמוֹדֵי ה'", דְּהֵינּוּ, לְמוֹדֵי תּוֹרָה לְשִׁמָּה וְעוֹשִׂים
מִצְוֹת לְשֵׁם שָׁמַיִם, וְכְשֵׂיחֵיהֶם כִּי "וְרַב שְׁלוֹם בְּנֵיךָ", דְּהֵינּוּ: הַיְסוּד
שֶׁהוּא הַשְׁלוֹם הַמְּשַׁפֵּיעַ בְּשְׂכִינָה, יְחִרְבָּה וְיִגְדֵל עַל־יְדֵי בְּנֵיךָ וְיִשְׁפָּע
בְּשְׂכִינָה.

וְאֵם, חֲסִם־וְשְׁלוֹם, יִשְׂרָאֵל אֵינֶם עוֹשִׂים רְצוֹנוֹ שֶׁל מְקוֹם, גּוֹרְמִים לְיְסוּד
שֶׁלֹּא לְהַשְׁפִּיעַ בְּשְׂכִינָה, וְזֶה הוּא הַנְּהַגְתַּת הָעוֹלָם חֲמִיד.

גנזי תיקון הכרית המלך רכה

ועל זה נאמר: "ועניים יירשו ארץ והתענגו על-רב שלום" (מהילים ל"ו, י"ט) והוא, הירוע, שהשכינה נקרא 'ארץ' והשפעתה היא מהיסוד, הנקרא 'שלום', כאמור. וזה הוא שאמר: "ועניים יירשו ארץ", שהיא השכינה, ובמה זוכים לה? "והתענגו על-רב שלום", דהיינו: על רב הארת היסוד המשפיע בה.

והנה, כיון שהיסוד רמוז בכרית, צריך להיות, כי בפגם הכרית למטה יגיע ביסוד פגם גדול יותר משאר עברות; ובקיום הכרית על אמתתו למטה — גורם להשפיע היסוד בשכינה יותר משאר מצוות, שמאחר שכך היא מדתו, והוא הכרית מתעלה הרבה על-ידי קיום הכרית, או בהקד, חס' ושלום.

ואפשר דלזה רמזה התורה: "ושמרתם את דברי הכרית... למען תשכילו את כל-אשר תעשון" (דברים כ"ט, ט'), דהכרית האמור כאן הוא ברית-קדש, וכאה התורה לומר, דצדיקים ישראל להיות זהירים בשמירתו כראוי, לפי שהוא המשפיע בשכינה, והשכינה — היא המשפעת לעולם.

והנה השכינה נקראת 'את', והיסוד נקרא 'כל', וכא לומר: בשתשמרו הכרית כראוי, בזה "תשכילו את כל", דהיינו: תהיו מחברים 'את', שהיא השכינה, על-ידי 'כל', שהוא היסוד, ולא יפרדו איש מעל אחיו, דזהו עקר קיום העולם.

ואפשר שלזה פגנו רבותינו, וזכרונם לברכה, בחתימת המשנה: "לא מצא הקדוש-ברוך-הוא כלי מתזיק ברכה לישראל, אלא השלום, שנאמר: "ה' עו לעמו יתן, ה' יברך את-עמו בשלום" (מהילים כ"ט, י"ג), דיש לרקדק: מהו כלי ומהו ברכה? היה די באמרו: לא מצא הקדוש-ברוך-הוא מדה טובה לישראל אלא השלום"!

רבו גנזי תיקון הכרית המלך

אמנם במה שפתבנו, יבוא על-נכון, דהיסוד — הוא המשפיע בשכינה והשכינה נקרא 'ברכה', וכל זה תלוי בקיום הברית למטה — זהו הגורם הגדול המחבר היסוד עם השכינה ומשפיע בה, וזה הוא שאמרו: "לא מצא הקדוש-ברוך-הוא כלי מתזיק ברכה — הוא היסוד המתזיק שכינה הנקרא 'ברכה', וזה תלוי בקיום הברית למטה על אמתתו, שהוא השלום.

ובא הרמז על-נכון, הקיום הברית על אמתתו גורם ליחד השכינה עם היסוד, הנקרא "שלום", ואז הכל שלום. "ה' עז לעמו יתן, ה' יברך את-עמו בשלום". ברוך ה' לעולם, אמן ואמן: